

Kristina Sirviö

"Apua saa kun sitä tarvitsee ja tohtii kysyä"

Opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittäminen Kainuun ammattiopistossa

"Apua saa kun sitä tarvitsee ja tohtii kysyä"

Opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittäminen Kainuun ammattiopistossa

Kristina Sirviö
Kehittämistyön raportti
Kevät 2013
Sosiaalialan ylempi amk
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ylempi amk

Tekijä(t): Kristina Sirviö

Opinnäytetyön nimi: ”Apua saa kun sitä tarvitsee ja tohtii kysyä”. Opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittäminen Kainuun ammattiopistossa

Työn ohjaaja(t): Kehittämispäällikkö Arja Honkakoski, yliopettaja Helena Siira ja opettaja Petri Vuorijärvi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2013

Sivumäärä: 57 + 10

Kehittämistyön tavoitteena on selvittää tutkimuksen avulla aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjauksen, neuvonnan ja Kainuun ammattiopistossa olemassa olevien opiskelijahyvinvointipalvelujen saatavuudesta ja riittävydestä. Tavoitteena on pohtia keinoja olemassa olevan palvelu- ja tukijärjestelmän kehittämiseksi kohderyhmää paremmin palvelevaksi. Tutkimustulosten kautta tarkasteltavana ovat myös sosiaali- ja ohjauksellisen työotteiden kehittäminen ja käyttöönoton mahdollisuudet aikuisopiskelijoiden ohjaamisessa. Kehittämistyön tilaajana on Kainuun ammattiopisto, jossa työskentelen hyvinvointialalla opettajana aikuisopiskelijoiden tukena opintopolun eri vaiheissa.

Kainuun ammattiopistossa toteutetussa tutkimuksellisessa kehittämistyössä tutkimuksen rooli oli merkittävä. Kehittämistyön raportin sisältö painottuu tutkimustulosten esittelyyn sekä kehittämisen kohteiden pohtimiseen. Kehittämistyöhön sisältynyt kvantitatiivinen tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, aineiston täydentämiseksi kyselytutkimus sisälsi myös kvalitatiivisia avokysymyksiä, joilla kyselyyn vastanneiden oli mahdollisuus tuoda esille omia kokemuksiaan sekä ideoita palvelujen kehittämiseksi. Aineisto kerättiin sähköisesti Webropol-kyselynä helmi-maaliskuussa 2012. Kyselyyn vastaaminen mahdollistettiin Kainuun ammattiopistossa näyttötutkintona perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa suorittaville aikuisopiskelijoille, noin 1100 opiskelijalle. Määräaikaan mennessä vastauksia saatiin 394, vastausprosentiksi muodostui 36 %. Kyselytutkimuksen aineisto analysoitiin faktorianalyysejä käyttäen.

Analysoitujen tulosten perusteella aikuisopiskelijoiden neuvontaan ja ohjaukseen tulee kiinnittää erityistä huolta läpi oppimisprosessin. Hakeutumisvaiheen ohjaus ja neuvonta peilautuu läpi opintojen. Opiskelijoiden tietämys heille kohdennetuista palveluista on suhteellisen vähäistä. Haasteellisia tekijöitä opiskelijoiden hyvinvointipalvelujen kehittämisessä ovat mm. useiden eri alojen erilaiset ohjaustarpeet / ohjauskäytänteet, opiskelijoiden ikäjakauma ja erilaiset elämäntilanteet sekä erilaiset rahoitusmuodot. Kehittämistyön tuloksia tullaan hyödyntämään opiskelijahyvinvointipalveluja kehitettäessä Kainuun ammattiopistossa.

Asiasanat: aikuiskoulutus, aikuisopiskelija, ohjaus, neuvonta, opiskelijahyvinvointipalvelut, opiskelijahuolto

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master Degree Education Program of Social Services

Author(s): Kristina Sirviö

Name of the study: "Apua saa kun sitä tarvitsee ja tohtii kysyä". Developing vocational adult learners' welfare services in Kainuu Vocational College

Supervisor(s): Development Executive Arja Honkakoski, Head Teacher Helena Siira and Teacher Petri Vuorijärvi

Year of graduation: 2013

Number of pages 57 plus 10 pages of attachments

Aim of the study is to find out adult learners' experiences of the availability and adequacy of mentoring, advising and student welfare services existing in Kainuu Vocational College and develop them to correspond better the requirements of the target group. The development work is commissioned by Kainuu Vocational College, where I work in the sector of health care and social services.

The role of the research in carrying out the development work was significant. Development work's report focuses on presenting the results of the research. The development work included a quantitative study. The survey included also qualitative open-ended questions for respondents to have opportunity to present their ideas to improve the services. The data was collected electronically via a Webropol survey in February and March 2012. The survey was open for adult students taking studies of vocational upper secondary qualification, further vocational qualification or specialist vocational qualification, total about 1100 students. By the deadline, 394 responses were received and the response rate was 36 %. The data was analysed in the factor analysis.

The results of the research show that counseling and guiding the adult vocational learners should be in the focus through the studies. Especially the guidance in the application stage is significant through the studies. Students' knowledge of the welfare services is relatively low. Challenging factors for the future development of vocational adult students' welfare services are different needs and practices in several study sectors, students' age distribution and life situations as well as different forms of financing. The results of this development work will be utilized in developing students' welfare services in Kainuu Vocational College.

Keywords: Adult education, Vocational adult student, counseling, guidance, student welfare services

ALKUSANAT

Kehittyminen ja kehittäminen; siinä parivaljakko terneistä jotka valaisivat polkuani omalla oppimiseni tiellä. Opinnäytetyöni ja siihen liittyvä raporttiosio ovat vain pieni näyte siitä mitä kaikkea olenkaan saanut kokea ja oppia näiden reilun kolmen vuoden aikana jotka ovat vierähtäneet suorittaessani ylempää ammattikorkeakoulututkintoa sosiaaalialalta.

Opintojani olen suorittanut ammatillisen aikuiskoulutuksen opettajan työssä toimisessani sekä sen ohella. Työn, perheen ja opiskelun yhdistäminen ja yhtenäisenä kokonaisuutena pitäminen on vaatinut sinnikkyyttä ja nöyryyttä. Kokonaisuudessaan ajanjakso on tuonut tullessaan mittamattoman määrän hyvää ja uutta. Opintojen edetessä elämäni saapuivat uusina ilon tuojina myös ensimmäiset lapsen lapseni: Joona ja Celia. Uusi rooli omassa elämässä ja siihen kasvaminen on ollut kaiken muun ohella se voimia antava ”oman elämäni kehittämistyö”.

Opintojen ja siihen liittyvän opinnäytetyön valmiiksi saattaminen ei olisi ollut mahdollista ilman vahvaa tukevaa taustajoukkoa, niistä rakkainpana ja tärkeinpänä oma perheeni; puolisoni, kaikki kolme lastani, lapsen lapseni sekä äitini; Kiitos teille kaikille, ilman teitä en olisi tähän pystynyt. Merkittävä kannustaja ja mahdollistaja opinnoissani on eittämättä ollut työnantajani Kainuun ammattiopisto ja siellä tukevat ja rohkaisevat työtoverini ja tiimini, suuri kiitos kuuluu myös teille, erityiskiitos Petralle ja Outille; apunne oli korvaamatonta. Opinnäytetyöni aihe ilman työnantajaani olisi hyvin todennäköisesti jäänyt etsintävaiheeseen. Tukijajoukkojani löytyy myös Oulusta ja tarkemmin Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Kiitos teille kaikille opettajille jotka jaksoitte ohjata, kannustaa, motivoida ja neuvoa välillä kädestä pitäen ja rautalangastakin vääntäen. Ilman teidän asiantuntevaa panostanne työni ei olisi täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia. Kiitos.

Kajaanissa

Syksyllä 2013

Kristina Sirviö

Kun vanhus käveli rantaa auringonnousussa, huomasi hän edellään nuorukaisen, joka poimi meritähtiä ja sinkosi niitä mereen. Kun hän tuli pojan kohdalle, kysyi hän, miksi tämä teki niin.

Vastaukseksi hän sai, että rannalle juuttuneet meritähdet kuolisivat, jos ne jäisivät paikoilleen, kun aamuaurinko alkaisi paistaa.

— Mutta rantahan on kilometrejä pitkä, ja meritähtiä on miljoonittain, protestoi toinen. — Kuinka sinun vaivannäölläsi voisi olla mitään merkitystä?

Nuorukainen katsoi tähteä kädessään ja heitti sen sitten aaltojen turviin. — Sillä on merkitystä juuri tälle tähdelle, vastasi hän.

Tuntematon

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	3
ABSTRACT.....	4
ALKUSANAT	5
1 JOHDANTO	8
2 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ	12
3 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	19
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
4.1 Hakeutumisvaihe	25
4.2 Tutkinnon suorittamisvaiheen ohjaus, neuvonta ja tukipalvelut	33
4.3 Ohjaus ja neuvonta opintojen päättyessä	42
5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA.....	43
6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDESTA JA EETTISYYDESTÄ.....	48
7 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTIA JA POHDINTAA	51
LÄHTEET	54
LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Elämme yhteiskunnassa jossa yksi tahtiamme määräävä tekijä on markkinavoimat. Tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa jopa mahdotonta, muutokset yhteiskunnassa ja sitä kautta yksilöiden elämässä voivat tapahtua hyvin pienellä aikajänteellä. Yksilöiden odotetaan olevan tuottavia ja itsenäisiä selviytyjiä hakien tietoa ja suuntaa elämään joskus hyvin itsenäisesti. Vastuuta yksilöiden pärjäämisestä näissä yhteiskunnan rattaissa on siirretty enenemissä määrin erityyppisten järjestelmien parista yksilölle itselleen. (Honkakoski. 2005). Palvelujärjestelmä myös ammatillisen aikuisopiskelijan elämäntilanteesta tarkasteltuna on hyvin pirstaleinen ja palvelut ovat hajallaan toisistaan. Palvelujen hakeminen ja löytäminen voi olla vaikeaa normaalissa opiskelijan arjessa, tilanne korostuu erityisesti haasteellisissa elämäntilanteissa, joita aikuinen voi kohdata myös opiskellessaan lisäosaamista toisen asteen tutkintoa suorittaessaan.

Aikuisopiskelijoiden opiskelua tukevien hyvinvointipalvelujen kehittäminen on yhteiskunnallisesti ajankohtainen ja tärkeä tehtävä. Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan *”Suomalaisen yhteiskunta perustuu ahkeruudelle, työn ja yrittäjyyden kunnioittamiselle, tasa-arvolle, yhteisvastuulle sekä toisistamme välittämislle”*. Työllisyyspoliittisesti kansalaisten työllä on suuri merkitys Suomessamme. Työelämän jatkuvaan muutokseen on pystyttävä vastaamaan niin työllisyys-, elinkeino- kuin koulutuspolitiikallakin. Yleissä mittakaavassa monen aikuisen elämässä vuorottelevat työ, koulutus ja työttömyys. Aikuiskoulutuksella pyritään nostamaan työllisyysastetta, pidentämään työuria sekä ehkäisemään työttömyysjaksojen pidentymistä. Aikuiskoulutus mahdollistaa osallaan rakennetyöttömyyden purkamista. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on uuden työn nopea löytäminen työnsä menettäneille. (Hallitusohjelma 2011, 3, 45).

Muuttuvissa henkilökohtaisissa elämäntilanteissa uuden ammatillisen osaamisen hankkiminen tai olemassa olevan tiedon päivittäminen lisää aikuiskoulutuksen merkitystä työllisyyspolitiikan ja koulutuspolitiikan saralla. Tämän johdosta myös opiskelijoille tarjottavien hyvinvointia tukevien palvelujen kehittämisen merkitys korostuu vuosi vuodelta. Kainuun ammattiopistossa palvelujen kehittäminen on ollut yksi oppilaitoksessa toteutetun organisaatiouudistuksen kehittämisen kohteista vuoden 2012 aikana. Merkittävänä muutoksena organisaatiossamme on se että opiskelijahuolto on käsiteellisesti uudistettu opiskelijahyvinvointipalveluiksi, tavoitteena muutoksella on ollut saattaa käsite aiempaa positiivisemmaksi. Tulenkin tässä opintoihini kuuluunutta kehittämis-

tehtävää kuvaavassa raportissani käyttämään perinteisen opiskelijahuoltotermin sijaan termiä opiskelijahyvinvointipalvelut.

Kainuun ammattiopistossa opiskelijahyvinvointipalvelujen kautta saatavilla ovat kaikki opiskelijan tarvitsemat tukipalvelut. Aikuisopiskelijoille suunnattavien tukipalvelujen tarvekartoitus toteutettiin tämän kehittämistyön kautta vuoden 2012 aikana. Kainuun ammattiopistossa opiskelijoille suunnattavien hyvinvointipalvelujen tavoitteena on tukea opiskelijoita kohti ammatillisuutta sekä oman elämän tasapainoista hallintaa. (KAO Toimintakertomus 2012, 19). Kyseessä on kehittämistyö, jossa tutkimuksellisin keinoin pyritään saamaan aikaan kehitystä.

Työttömyys, moniongelmaisuus ja syrjäytyneisyys ovat läsnä arjessamme halusimme sitä tai emme. Työttömien määrä on lisääntynyt ja avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen määrä on vähentynyt. Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan työnhakijoita vuoden 2013 maaliskuussa oli 494 000, luku on 24 900 edellistä vuotta suurempi. Työnhakijoista 92 000 henkilöä oli työssä olevia, heistä 65 900 oli sijoittunut yleisille työmarkkinoille ja työ- ja elinkeinohallinnon työllistämiä joukosta oli 26 100 henkilöä. Työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä katsauksen mukaan oli 91 800, heistä 16 500 oli sijoittunut työllistymistä edistävään palveluun ja 18 600 työnhakijaa oli koulutuksessa. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä Suomessa oli maaliskuussa noin 68 000 henkilöä, noin 9 500 henkilöä enemmän verraten edelliseen vuoteen. Yhtäjaksoisesti yli kaksi vuotta työttömänä olleita oli heitäkin 31 000, määrä on kasvanut edellisestä vuodesta 28 000 henkilöä. Kainuussa työttömiä työnhakijoita oli yhteensä noin 5 400 mikä on noin 200 enemmän edelliseen vuoteen verrattuna (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 1-5).

Työttömyys tai uhka työttömyydestä on usein syy ja peruste usein siihen miksi aikuinen hakeutuu hankkimaan lisäosaamista koulutuksen kautta. Tavoitteena monella koulutukseen hakeutujalla onkin ”paremman tulevaisuuden” rakentaminen varmemmalle pohjalle, mutta myös ”paremmat kortit” työmarkkinoille kiristyviin kilpailutilanteisiin. Yhteiskunnan jäsenenä aikuisten tulee olla aktiivisia, motivoituneita, tuottavia ja kilpailukykyisiä, mikäli näin ei ole, kelkasta putoaminen näkyy haasteena yhteiskunnassamme. Työelämään sijoittumisen mahdollistajana osaamisen kehittäminen tulisi nähdä yhtenä luonnollisena osana ammatillisen aikuisopiskelijan tulevaisuutta; työtä ja työelämää. Työn ja koulutuksen yhdistäminen toimivaksi kokonaisuudeksi vaatii kehittämistä, niin myös opiskelijaa tukevien palvelujen, mm. ohjauksen roolin kehittäminen nähdään merkityksellisenä. (OKM 2011, 21).

Työttömyys tai ilmeinen työttömyyden uhka eivät suinkaan ole ainoita perusteita siihen miksi aikuiset opiskelevat. Joukossa on paljon henkilöitä, jotka työnsä ohella hankkivat olemassa olevan osaamisen tueksi lisää osaamista tai jopa täysin uutta ammattia itselleen. Nykyään on harvinaisempaa se että aikuinen työskentelisi samassa työpaikassa / yrityksessä läpi koko työuransa (Tietoa aikuiskoulutuksesta, hakupäivä 4.5.2013).

Aikuiskoulutustutkimuksen mukaan aikuiskoulutuksiin osallistuu vuosittain yli puolet työikäisistä 18 – 64 vuotiaista kansalaisista eli noin 1,7 miljoonaa henkilöä. Tutkimusten mukaan suomalaiset ovat kansainvälisesti verrattuna hyvin aktiivisia kouluttautujia. Haasteena Suomessa aikuiskoulutuksessa ovat vailla mitään ammatillista koulutusta olevat henkilöt. (www.minedu.fi). Koulutukseen hakeutumisen kynnys voi kyseisissä tilanteissa olla korkea. Kouluttautumattomille henkilöille palveluista ja etuuksista tiedottaminen voi olla ratkaiseva tekijä koulutukseen hakeutumiseen, myös opiskelijoille räätälöityjen opintoja tukevien palvelujen tulee olla kunnossa, opintojen / tutkinnon suorittaminen valmiiksi on näin ollen turvatumpaa.

Kehittämistyön tilaajana on Kainuun ammattiopisto. Kainuun ammattiopistossa kehittämistoiminta on osa organisaation toimintakulttuuria. Visiomme vuodelle 2016 on ”Kainuun ammattiopisto on osaamisen ykköstoimija”. (KAO, 2013) Eristyishuomiota on kiinnitetty opiskelijoille suunnattujen opintoja tukevien palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa. Palveluja on kehitetty suunnitelmallisesti jo vuosien ajan, ammatillisen perusopetuksen parissa opiskeleville nuorille malli on saatu rakennettua toimivaksi kokonaisuudeksi.

Kainuun ammattiopiston organisaatiomuutoksen tiimoilta myös aikuisopiskelijoille suunnattavien opiskelua tukevien palvelujen kehittäminen nousi selkeäksi kehittämisen kohteeksi vuonna 2012. Kehittämistyön tavoitteena oli selvittää aikuisopiskelijoiden kokemusta ohjauksen, neuvonnan sekä Kainuun ammattiopistossa olemassa olevien opiskelijahyvinvointipalvelujen saatavuudesta ja riittävydestä. Tutkimustulosten perusteella tavoitteena on pohtia keinoja olemassa olevan palvelu- ja tukijärjestelmän kehittämiseksi kohderyhmää paremmin palvelevaksi. Yhteiskunnan tilanteen pohjalta pohdittavana kehittämistyössä tulee olemaan sosiaaliohjauksellisen työotteen / työskentelymallin mahdollisuuksien hyödyntäminen aikuiskoulutusmaailmassa.

Kehittämistyön raportissa esittelen kehittämistyön taustaa, tarkoitusta sekä siihen oleellisena osana kuuluneen tutkimuksen tuloksia. Tutkimustulosten perusteella esille nousevat johtopäätök-

set ja kehittämis ehdotukset ovat myös luettavissa raportistani. Aikuisopiskelijoiden kokemuksia, tarvetta opiskelua tukevista opiskelijahyvinvointipalveluista tai kyseiselle kohderyhmälle kohdennetuista opiskelijahuollon tarjoamista palveluista olemassa olevaa tutkittua aineistoa ei suoranaisesti ole saatavilla. Aikuisopiskelijoiden kokemusten ja mielipiteiden kuuleminen oli tutkijan näkökulmasta ehdottoman tärkeää kehittämistyön pohjaksi myös tulevaisuusnäkökulmasta tarkastellen. Keskeisiä käsitteitä kehittämistyössäni ovat aikuiskoulutus, aikuisopiskelija, aikuiskoulutukseen liittyvä lainsäädäntö sekä ohjaus- ja neuvontatyö.

2 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ

Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteena on saada vastauksia siihen millaisia oppilaitoksen tuottamia hyvinvointipalveluja aikuisopiskelijat tarvitsevat opiskeluprosessin eri vaiheissa opinnoissa menestymisensä tueksi. Mikäli tarpeita kehittämisityöhön liittyneen tutkimuksen perusteella ilmenee, on tavoitteena selvittää, se mitä / millaisia palveluja ja kenen tuottamina aikuisopiskelijat tuekseen toivovat. Kainuun ammattiopistossa on tavoitteena tulevaisuudessa tarjota opiskelua tukevia palveluja yhtäläisesti sekä nuorille ammatillisen perusopetuksen opiskelijoille että näyttötutkintoa suorittaville aikuisopiskelijoille.

Kainuun ammattiopisto on monialainen toisen asteen ammatillinen oppilaitos, joka tarjoaa koulutusta sekä nuorille että aikuisille. Kainuun ammattiopiston toimintaa ohjaavina arvoina ovat ammattitaito, asiakaskeskeisyys sekä yhteiskuntavastuu. Koulutusta oppilaitoksessa on tarjolla useilla eri aloilla joita ovat; hyvinvointi ja palvelu (matkailu-, ravitsemis- ja talousala sekä sosiaali-, terveys- ja kasvatusala), kulttuuri-, luonto- ja liiketalous (kulttuuri-, luonnonvara- ja liiketalouden ala), tekniikka- ja liikenne (logistiikka, auto-, turvallisuus-, rakennus- sähkö- ja metalliala). Lisäksi oppilaitoksessa on tarjolla AVA-koulutusta (ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus), MAVA-koulutusta (maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus) sekä ammattistartti koulutusta (ammatilliseen koulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus). Kainuun ammattiopiston tehtävänä on vastata ammatillista koulutusta koskevien säädösten ja opetus- ja kulttuuriministeriön Kainuun maakunnalle ja vuoden 2013 alusta Kajaanin kaupungille osoittaman koulutustehtäväpäättöksen mukaisesti ammatillisesta perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta, oppisopimuskoulutuksesta, opiskelijahyvinvointipalveluista, työelämä- ja asiantuntijapalveluista sekä tuottamiensa palveluiden kehittämisestä (KAO, 2012).

Aikuiskoulutus on aikuisille suunniteltua ja järjestettävää koulutusta. Aikuisopiskelijat voivat suorittaa opintoja omaehtoisena koulutuksena, oppisopimuskoulutuksena, työvoimapolitiittisena koulutuksena tai työnantajan mahdollistamana henkilöstökoulutuksena. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, hakupäivä 6.5.2013). Suomessa aikuiskoulutusta järjestäviä oppilaitoksia vuonna 2013 on tilastoitua yli 1000. Aikuiskoulutusta tarjoavina oppilaitoksina ovat aikuislukiot, ammatillinen aikuiskoulutusyksiköt, avoimet yliopistot, kansalais- ja työväenopistot sekä yksityinen sektori. (Tietoa aikuiskoulutuksesta, hakupäivä 4.5.2013).

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta määrittelee ammattilisen aikuiskoulutuksen seuraavasti *”Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia, näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja samoin kuin niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta”*. Lain mukaan aikuiskoulutuksen tarkoituksena on aikuisten ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja kohottaminen, itsenäisen ammatinharjoittamiseen tarvittavien valmiuksien antaminen. Aikuiskoulutuksen tehtävänä on myös työelämän kehittäminen ja työllisyyden edistäminen sekä elinikäisen oppimisen tukeminen. Lain mukaan tehtävänä on myös tutkintojen ja tutkinnon osien suorittamisen edistäminen. (Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21.8.1998/631, hakupäivä 5.5.2013). Aikuiskoulutuspolitiikan mukaan aikuiskoulutuksen tehtävinä ovat kansalaisten kannustaminen elinikäiseen oppimiseen, työvoiman saatavuudesta huolehtiminen, työelämän tulevaisuuden osaamistarpeista vastaaminen, aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista huolehtiminen sekä yhteiskunnan eheyden ja tasa-arvon vahvistaminen. Aikuiskoulutuspolitiikan avulla on pyrkimys tukea pidempiä työuria, nostaa työllisyysastetta, parantaa tuottavuutta, vahvistaa monikulttuurisuutta sekä lisätä elinikäiden oppimisen edellytyksiä. (OKM 2011, hakupäivä 2.5.2013).

Aikuiskoulutuksena suoritettavat tutkintotavoitteiset perustutkinnot ovat yhtenäisiä verrattuna nuorten koulutuksissa (ammatillinen peruskoulutus) suoritettaviin perustutkintoihin. Aikuisopiskelun etuna on se, että opintoja on mahdollisuus suorittaa työssä, oman työn ohella tai vapaa-ajalla. Aikuisopiskelijoiden osalta usein monimuotokoulutuksina järjestettävät koulutukset mahdollistavat yksilöllisyyden ja elämäntilanteiden paremman huomioon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, hakupäivä 6.5.2013). Yksilöllisyyden ja elämäntilanteiden huomioiminen mahdollistuu aikuisopiskelijoiden opintopolkua suunniteltaessa opintojen henkilökohtaistamisella, jossa jokaiselle aikuisopiskelijalle laaditaan henkilökohtaistamissuunnitelma.

Henkilökohtaistamisen tarkoituksena on tunnistaa aikuisopiskelijan olemassa oleva osaaminen. Osaaminen tulee sitoa työelämän ja tutkinnon oppimistarpeisiin. Koulutukseen hakeutuvalle aikuisopiskelijalle tulee järjestää asiakaslähtöisesti suunniteltua ja toteutettua neuvontaa, ohjausta ja muita tukimuotoja ja palveluja koulutukseen hakeuduttaessa, näyttötutkinnon suorittamisessa sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisessa. (Opetushallitus, henkilökohtaistamismääräys, hakupäivä 9.5.2013). Aikuisten nivelvaiheissa työn, koulutuksen ja työttö-

myyden välillä ohjausyhteistyö edellytys eri toimijoiden välillä korostuu (Onnismaa 2011, 73). Esimerkkinä henkilökohtaistamisesta lähtötilanteen kartoittamisessa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa suorittamaan hakeutuvan henkilön kanssa selvitetään ohjaus ja tukitoimien tarvetta, erilaisten koulutusmuotojen ja rahoitusvaihtoehtojen pohtiminen ja niistä sopiminen, tutkintoa suorittamaan hakeutuvan henkilön henkilökohtaiset resurssit (elämäntilanne, voimavarat, harrastukset, opiskelun mahdollistavat ja haastavat tekijät), tarvittavan kielitaidon selvittäminen ja mahdollinen testaaminen. Kyseinen hakeutumisvaiheen keskustelu käydään ennen varsinaisten opintojen aloittamista yhdessä hakeutuvan opiskelijan ja tutkintovastaavan kanssa. Henkilökohtaistaminen jatkuu läpi opintojen.

Näyttötutkintojärjestelmä on erityisesti aikuisille suunnattu / suunniteltu yksillöllisyyden huomioiva tutkinnon suoritustapa. Näyttötutkinnoissa ammattitaidon osoittaminen mahdollistetaan aidoissa työympäristöissä riippumatta siitä onko tutkinnon suorittaja hankkinut osaamisensa työkokemuksen, harrastuksen, aiempien opintojen tai tutkintoon usein mahdollisesti sisältyvän valmistavan koulutuksen kautta. (Opetushallitus, näyttötutkinnot, hakupäivä 4.5.2013).

Näyttötutkintona on mahdollista suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja sekä erikoisammattitutkintoja. Tutkinnon suorittajat etenevät opinnoissaan henkilökohtaisen suunnitelman (henkilökohtaistamissuunnitelman) mukaisesti jossa on huomioitu olemassa oleva osaaminen kuten aiemmat opinnot ja työkokemus, tämän vuoksi tutkinnon suorittamiseen kuluva aika vaihtelee yksilöllisesti. (Opetushallitus, näyttötutkinnot, hakupäivä 4.5.2013).

Ammatilliset perustutkinnot antavat laaja-alaiset taidot eri tehtäviin, osaamisalaopinnot syventävät osaamista valittuun osaamisalueeseen. Ammatilliset perustutkinnot ovat laajuudeltaan 120 opintoviikkoa, esimerkkinä sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja, jossa opiskelija voi valita osaamisalakseen esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyön tai vammaistyön. Ammatillinen perustutkinto on mahdollista suorittaa näyttötutkintona mutta myös ammatillisena peruskoulutuksena, riippumatta siitä kummalla tavalla tutkinto suoritetaan on tutkintojen vastaavuus sama. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, hakupäivä 6.5.2013).

Ammattitutkinnoissa osoitetaan tietyn alan ammattityöntekijän taitojen hallinta, esimerkkinä sosiaali- ja terveysalalta on kehitysvamma-alan ammattitutkinto, jossa tutkinnon suorittaja saa syvempää osaamista kehitysvamma-alasta. Erikoisammattitutkinnossa puolestaan osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Esimerkkinä mainittakoon vanhustyön erikoisammattitutkinto,

joka antaa valmiudet toimia vanhustyön erikoisosaamista vaativissa tehtävissä. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittamistapa on aina näyttötutkinto, osaaminen osoitetaan aidossa työympäristössä tutkintotilaisuuksissa. (Opetushallitus, näyttötutkinnot, hakupäivä 5.5.2013).

Opiskelijahuolto lainsäädännöllisesti tarkoittaa opiskelijan hyvän oppimisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä lisäksi myös näiden edellytyksiä lisäävän toiminnan järjestämistä. Opiskelijahuollon tavoitteena on tukea kasvusta ja opetusta. Oppilaitokset ovat velvollisia toimimaan yhteistyössä opiskelijoille tarkoitettujen palveluja antavien sekä järjestävien viranomaisten mutta myös muiden tahojen kanssa. Selkeänä velvoitteena on myös opiskelijoiden ohjaaminen, neuvominen ja tiedon antaminen palvelujen ja etuisuuksien hakemisessa. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998, hakupäivä 4.5.2013). Opiskelijahuollon tavoitteena on terveen ja turvallisen oppimis- ja työympäristön luominen, syrjäytymisen ehkäiseminen, mielenterveyden suojaaminen ja työhyvinvoinnin lisääminen.

Kainuun ammattiopistossa opiskelijoiden hyvinvoinnista vastuullisina ovat kaikki oppilaitoksessa työskentelevät henkilöt. Opiskelijoita tuetaan yhteistyössä monien toimijoiden kanssa. Ammatillisen perusopetuksen parissa opintojaan suorittavien nuorten osalla poikkeavaa on tiivis yhteistyö oppilaitoksen ja huoltajien välillä. Aikuisopiskelijat suorittavat opintojaan näyttötutkintojärjestelmän parissa opettajien ohjaamina suhteellisen itsenäisesti nuoriin verrattuna. Opiskelijahyvinvointipalvelujen tavoitteena on tukea opiskelijoita matkalla ammatillisuuteen ja tasapainoiseen elämään. Opiskelijat nähdään toiminnassa subjekteina jotka ottavat vastuun omasta elämästään. (KAO, toimintaperiaatteet, hakupäivä 4.5.2013).

Koulutuksen arviointineuvoston julkaisussa (Kotamäki, Niemi, Sirkiä, Virnes, Räisänen & Hietala. 2010, 15-16) todetaan, että opiskelijahuolto on moniammatillista yhteistyötä, jossa toimijoita oppilaitosorganisaation lisäksi ovat myös sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmän pariin kuuluvat toimijat. Onnistuminen opiskelijahuollossa edellyttää yhteistyötä eri viranomaisten ja tahojen kanssa.

Kainuun ammattiopistossa opiskelijahyvinvointipalvelut ovat vuosien kehittämistyön tuloksena muodostuneet ammatillisessa perusopetuksessa opintojaan suorittavien nuorten opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi sekä toimivaksi palvelukokonaisuudeksi. Opiskelijoille suunnattuja palveluja ohjaavat Kainuun ammattiopistossa strategia, laatujärjestelmä, opiskelijahuollon suunnitelma, päihdetoimintamalli, kriisitoimintamalli, kiusaamisen vastainen toimintamalli sekä erilaiset

toiminnan kehittämiseen liittyvät kyselyt kuten henkilöstö barometri ja opiskelijoille suunnatut kyselyt. (Härmä, 2013). Vuosien saatossa aikuisopiskelijoita ohjattaessa on muotoutunut kuva siitä että nuorille suunnitellut ja vuosia kehitetyt opiskelijahyvinvointipalvelut eivät suoraan vastaa siihen tarpeeseen joka aikuisten parissa työskenneltäessä on arjessa läsnä. Toimijoita ja toimintoja organisaatiossa on asian äärellä runsaasti useista eri ammattikunnista. Ongelmana aikuiskoulutuksen toimijoiden parissa on tietämättömyys palvelujen olemassa olost ja käyttömahdollisuuksista.

Kainuun ammattiopiston toimintakäsikirjan (2013) mukaan opiskelijahyvinvointipalveluja tuottavat Kainuun ammattiopistossa seuraavat tiimit / työryhmät:

- opintosihiteeritiimi (tiedottaminen ja neuvonta mm. opintososiaalisten etuuksien osalta)
- opinto-ohjaajatiimi (opinto-ohjaus)
- kuraattoritiimi (opiskelijoiden sosiaalisen hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja myönteisen kokonaiskehityksen tukeminen)
- asuntolanhoitajatiimi (opiskelija-asuntolapalvelut)
- opiskelijahuoltoryhmät (moniammatillinen työryhmä jonka päätehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteisöllistä hyvinvointia, käsitteellä ja pyrkiä ratkaisemaan opiskelijan opiskeluun ja elämän hallintaan liittyviä asioita)
- opiskelijahuolto-foorumi (kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa, kokoaa palautetta opiskelijapalvelujen, erityisesti opiskelijahuollon toimivuudesta)
- opiskelijahuollon kehittämisryhmä (tehtävänä on mm. seurata opiskelijahuollon suunnitelmallisuuden toteutumista, hankkia ja välittää tietoa opiskelijahuollon ajankohtaisista asioista, valmistella ja kutsua kokoon opiskelijahuolto-foorumi, ottaa kantaa opiskelijahuollon ajankohtaisiin asioihin sekä määrittää opiskelijahuollon tavoitteet tuleville vuosille).

Aikuisten ohjaus on huomioitu merkitykselliseksi osa-alueeksi 2000-luvulla, mutta ohjauksen muodot ovat vielä hajanaisia. Aikuisten ohjaaminen sisältää opinto- ja uraohjausta, ammatillista kuntoutusta, mentorointia, työnohjausta mutta piirteitä myös johtamisesta ja konsultoinnista. Ohjaus voidaan määritellä sijoittuvan vuorovaikutukseksi opetuksen ja terapeutin työn välille. Aikuisopiskelijoiden elämä voi opintojen aikana sisältä erinäisiä jopa ristiriitaisia tilanteita, jolloin ohjauksen tulee tarjota aikaa, kunnioitusta, huomiota myös arvokkuusvajeen paikkaamista jota voi syntyä työelämän erilaisissa murroskohdissa. (Onnismaa 2011, 68-73). Aikuisten henkilökoh-

taiset ja yksilölliset ohjaustarpeet huomioidaan opiskelijoille laadittavien henkilökohtaistamissuunnitelmien muodossa (Opetushallitus, henkilökohtaistamismääräys, hakupäivä 9.5.2013).

Onnismaa (2011, 68) toteaa että aikuisten osalta ohjauksessa, neuvonnassa ja tiedotuksessa on vielä puutteita. Vaikka suomalainen aikuiskoulutuspolitiikka huomioi sisällöllisesti mm. elinikäisen oppimisen, ei sitä ole kuitenkaan ymmärretty tai kehitetty riittävästi tarpeita vastaavaksi toiminnaksi. Ohjauksellisen tuen riittävyys ei ole tarvittavalla tasolla koulutukseen hakeuduttaessa. Myös opintojen suorittamisen aikana ohjaus ja neuvonta aikuisopiskelijoiden osalla on riittämätöntä. Ohjauksen tarve on huomioitu oppilaitosten tasolla heikosti, ohjaukseen erikoistuneen henkilöstön määrä ei ole riittävällä tasolla.

Sosiaalihojausta suoranaisesti käsittelevää kirjallisuutta tai tutkimuksia on käytettävissä erittäin vähän. Toiminta- / työmallin soveltamisesta oppilaitosmaailmassa ei löydy tutkimustietoa lähdetaineistoksi. Sosiaalihoollon asiakkaiden osalla kyseistä työmenetelmää tai piirteitä siitä on ilmeisesti joissakin määrin kokeiltu. Sosiaalihojauksen määrittelemine on haasteellista, toimintamalli voidaan nähdä yhdistyvän / muodostuvan palveluhojaukskäsitteestä. Perusteluna kyseisen mallin soveltuvuuden pohtimista myös aikuisopiskelijoiden oppimisprosessiin puoltavat oppilaitosten asiakkaiden eli opiskelijoiden haasteelliset elämäntilanteet ja niistä mahdollisesti johtuva ohjaustarpeen lisääntyminen. Koska sosiaalihojaus menetelmänä edellyttää asiakkaan kokonaistilanteen kartoittamisen, voisi kyseistä työskentelymallia hyödyntää myös opiskelijoiden ohjauksessa. Suomalainen palvelujärjestelmä on pirstaleinen ja haljallaan myös aikuisopiskelijoiden elämäntilanteen näkökulmasta katsottuna. (Sosiaaliportti, 2).

Aikuisopiskelijoille kohdennettavien opiskelijahyvinvointipalvelujen viitekehystä pohdittaessa yhtenä mahdollisuutena nähtiin sosiaalihojauksellisen työotteen osittainen käyttöönottoaminen / hyödyntäminen Kainuun ammattiopistossa. Sosiaalihojauksellisen työotteen kautta aikuisopiskelijoiden kyky hoitaa itsenäisesti asioitaan paranee, uuden ammatillisen osaamisen johdosta heillä on paremmat mahdollisuudet päästä työelämään. Opiskelijoiden kokonaiselämäntilanteen huomioiminen mahdollistaa esimerkiksi kuntoutumisen huomattavasti tuloksellisemmin. Ohjauksen tulisi olla helposti saavutettavissa, lähellä palvelun tarvitsijaa. Riittävän tarpeita vastaavan ohjauksen tiimoilta opiskelija osaa hakea palvelua esimerkiksi sosiaalihoimesta hyvissä ajoin. Kyseistä toimintamallia voisi hyvin määritellä ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi, yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti ajatellen oikea aikainen ohjaaminen ehkäisee ongelmien kasaantumista ja on näin ollen erittäin edullinen malli toimia. Myös riski syrjäytymiseen vähenee, esimerkiksi nivelvaihees-

sa jossa opiskelija on valmistumassa uuteen ammattiin. Sosiaaliohjauksen keinoin hänen ei tarvitse hypätä tuntemattomaan, vaan tietä pyritään viitoittamaan yhdessä. Opiskelija saa epätietoisuuden tilalle selkeämmän tulevaisuuden, ennen kaikkea tiedon siitä mistä saa apua tarvittaessa.

Se miksi Kainuun ammattiopiston aikuiskoulutuksessa ollaan vasta kehittämisvaiheen alkumetreillä sosiaaliohjauksellisen (opiskelijahyvinvointipalvelujen osalla) kehittämisessä tulee **Kainuun ammattiopiston aikuiskoulutuksen historiasta**, jossa juuret juontavat kurssikeskustoiminnan aikakauteen. Tuolloin opiskelijoita oli huomattavasti vähemmän ja koulutukset, joita järjestettiin, olivat ammattikursseja. Kainuun ammattiopiston kehitystä kuvaava historiikki kertoo että ensimmäisiä kursseja on järjestetty Kainuussa jo 1960-luvun alkupuolella. Tuolloin kurssit ovat olleet lyhyitä ja koulutus on ollut varsin kapea-alaista. Kurssille osallistuneita henkilöitä kuvataan historiikissa hieman iäkkäiksi ja työelämässä jo kokemusta saaneiksi. Jo tuolloin työvoimahallinto on ollut kurssien järjestämisessä näkyvästi esillä. Kursseja on järjestetty aloilla, joissa on ollut selkeää työvoiman tarvetta. (Heikkinen, 2006). Muutos on tapahtunut vuosien saatossa vähitellen, mutta viimeisten vuosien aikana kehitys on ollut nopeaa. Tällä hetkellä esimerkiksi hyvinvointiala näyttötutkintojärjestelmän kautta tuottaa enemmän tutkintoja kuin ammatillisen peruskoulutuksen puolella. Opiskelijat ovat aikuisia ja huomion kiinnittäminen laatutyöhön ja sitä kautta opiskelijoille tarjottaviin palveluihin on suurta. Onhan Kainuun ammattiopisto toteuttamassa yhteiskunnallista vastuuta koko ikäluokan toisen asteen kouluttamisesta.

Kainuun ammattiopiston laatutyö on saanut merkittävän tunnustuksen Opetusministeriöltä vuonna 2009. Perusteluna jatkuvan laatu- ja kehittämistyön ohella on myös seuraava:

Ammattiopisto on määritellyt ammatillisen peruskoulutuksen ydinprosesseiksi koulutus- ja kasvatusprosessin ja opiskelijapalveluprosessin. Ydinprosessit ja niiden omistajat ja vastuut on määritetty toimintajärjestelmässä. Prosesseja kehitetään itsenäisesti, mutta jatkuvan sisäisen vertailun vuoksi myös yhdessä muiden yksiköiden kanssa. Hyvin toimivista prosesseista esimerkkinä mainittakoon perusopetuksen ja ammattiopiston välinen, uusia opiskelijoita koskeva tiedonsiirto. Kaikille uusille opiskelijoille tehdään myös lähtötasotestit. Näillä toimilla ennakoidaan ja tuetaan tavoitteellisesti opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tutkintojen suorittamista. Opiskelijapalveluja on kehitetty järjestelmällisesti ja opiskelijahuoltoon on panostettu. (KAO 2009, ammatillisen koulutuksen laatupalkintokilpailu, hakupäivä 14.3.2013).

3 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Kehittämisprosessi opiskelijahyvinvointipalvelujen osalta alkoi virallisesti vuoden 2011 syksyllä, jolloin tulevan organisaatiomuutoksen tueksi perustettiin neljä kehittämistyöryhmä. Suurin ja näkyvin muutos organisaation uudistamisessa oli aikuiskoulutuksen ja ammatillisen perusopetuksen yhdistäminen. Yhden kehittämistyöryhmän osaamisalaksi oli määritelty opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittäminen Kainuun ammattiopistossa. Kehittämistyöryhmän jäsenistöön kuuluivat rehtori, aikuiskoulutuksen rehtori, kuraattori, opinto-ohjaaja, opintosihteeritiimin vetäjä, koulutussihteeritiimin vetäjä, opinto-ohjaajatiimin vetäjä, opinto-ohjaaja, asuntolanohjaajatiimin vetäjä, terveydenhoitaja sekä opettajaedustajana allekirjoittanut (Tiimimuistio, 30.8.2011). Keskeisenä kehittämissuhtehtävänä oli saada selville opiskelijahyvinvointipalvelujen nykytilanne nimetyn työryhmän koaamana. Toinen keskeinen tavoite oli saada selville aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjauksen ja neuvonnan saavutettavuudesta ja riittävydestä hakeutumisvaiheessa, opintojen suorittamisvaiheessa sekä opintojen päättämisvaiheessa. Myös opintojen suorittamiseen kuuluvien nivelvaiheiden löytäminen resurssien oikein mitoittamiseksi koettiin tärkeäksi tehtäväksi. (Työryhmän muistio 9/2011).

Yleisenä perusteluna ja tehtävänä kehittämistyöhön merkittävänä osana kuuluneella tutkimuksella oli saada selville aikuisopiskelijoiden kokemuksia opiskelijahyvinvointipalveluiden tavoitettavuudesta, riittävydestä sekä tarpeellisuudesta. Tutkimuksen kautta oli tavoitteena saada taustatietoa tulevaisuudessa jatkuvalla kehittämistyöllä, jossa opiskelijoiden hyvinvointipalveluja tullaan uudistamaan opiskelijoiden tarpeita vastaaviksi. Tarkentuneet tutkimuskysymykset kehittämistyöhöni kuuluneessa tutkimuksessa olivat:

- Kokevatko ammatilliset aikuisopiskelijat saavansa riittävästi tietoa, neuvontaa ja ohjausta opiskeluprosessin eri vaiheissa?
- Kokevatko ammatilliset aikuisopiskelijat opiskelua tukevat palvelut tarpeellisiksi?
- Missä määrin aikuisopiskelijat käyttävät opiskelijahyvinvointipalveluja?
- Vastaavatko nykyiset jo olemassa olevat opiskelijahyvinvointipalvelut aikuisopiskelijoiden tarpeita?
- Miten aikuisopiskelijoiden mielestä palveluja / toimintaa tulisi kehittää / kohdentaa?

Tutkimus kehittämistyössä oli merkittävässä roolissa. Aiempaa tutkimusta aikuisopiskelijoiden kokemuksesta opiskelijahyvinvointipalvelujen osalta ei Kainuun ammattiopistossa ole tässä laajuudessa aiemmin tehty. Myöskään valtakunnallista samaa aihetta koskevaa tutkimusta ei ilmeisesti ole saatavilla. Palvelujen tarpeen määrittely ilman tutkimuksella kerättävää tietoa olisi perustunut oletuksiin, joita eri ammattikuntien edustajat olisivat arvioineet omaan näkemykseensä pohjaten. Tutkimukselle oli todellinen tarve, jotta resurssien ja palvelujen kohdentaminen tulisi toteutumaan mahdollisimman hyvin tarpeita vastaaviksi. Vaikka tutkimuksella pyritään aina saamaan tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman kattavaa aineistoa, täyttää kuvaa tutkittavasta ilmiöstä on kuitenkin mahdoton saavuttaa. Tutkittavissa kohteissa on erilaisia rakenteita ja prosesseja, joita tutkimusmenetelmillä kyetään mittaamaan vain osittain. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on erittäin tärkeää se, että tutkija tuntee kohteena olevan ilmiön hyvin, ilman tätä tutkimus voi joutua harhaan (Alkula, Pönttinen & Ylöstalo 2002, 20-21).

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää hyödyntäen, koska tavoitteena oli saada kohderyhmästä yleistä, yleistettävissä olevaa tietoa asetettuihin tutkimuskysymyksiin perustuen (Menetelmäopetuksen tietovaranto, kvantimotv, hakupäivä 1.5.2013). Tutkimuksella oli tavoitteena saada selville myös yksilöiden kokemuksia, tämän vuoksi tutkimukseen kuuluivat aineistoa täydentäviksi suunnitellut kvalitatiiviset kysymykset. Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella haetaan vastauksia elämismaailmaan, keskiössä olevana tavoitteena on löytää ilmiöille merkityksiä. Kiinnostuksen kohteena ovat erityisesti yksilöiden käsitykset ja kokemukset. (Tuomi & Sarajarvi 2009). Näiden kahden tutkimusmenetelmän yhdistäminen tutkimuksessa ni mahdollisti sen, että tutkittavasta ilmiöstä oli mahdollisuus saada esille tietoa sekä yleisellä että yksilöllisellä tasolla, kokonaisvaltaisemmin. Ilmiötä oli siis mahdollista tutkia moniulotteisemmassa mittakaavassa huomioiden kuitenkin yksilöiden kokemukset ja käsitykset tutkimusongelman osalta.

Aineiston kerääminen toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella Webropol-kyselynä ajalla 27.2 – 14.3.2012. Kysely lähetettiin Kainuun ammattiopistossa näyttötutkintona perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa suorittaville aikuisopiskelijoille. Kohderyhmässä oli läsnä tuona ajankohtana noin 1100 opiskelijaa. Kokonaisuudessaan vastauksia kahden karhukierroksen jälkeen saapui 394 eli vastausprosentiksi muodostui noin 36 %.

Tutkimusaineisto kerättiin sähköiseen muotoon muutetulla kyselylomakkeella josta Word-muodossa oleva luonnosversio on tämän raportin liitteenä (LIITE 1). Teemoittelu kyselyssä oli seuraava: 1) Taustatiedot, Opiskeluun liittyvät taustatiedot, 3) Ohjaus ja neuvonta hakeutumisvaiheessa, 4) Opiskelijan tukipalvelut opintojen aikana sekä 5) Ohjaus ja neuvonta opintojen päättyessä.

Tulosten analysointivaiheessa sähköisellä kyselylomakkeella saadut vastaukset muutettiin Webropol-ohjelman avulla Excel-tiedosto muotoon ja siirrettiin siitä PASW Statistics 18 – tilastointiohjelmaan. Ennen tulosten analysointivaiheeseen siirtymistä tilastointiohjelmassa määriteltiin muuttujien nimet, nimettiin arvoille ja monivalintavastauksille selitykset, luokiteltiin muuttujat ja määriteltiin erilaiset mitta-asteikot. Tulosten analyysipolkuun kuului useita eri vaiheita joista ensimmäisessä vaiheessa tuloksien perusteella saatiin suoria jakaumia, ristiintaulukointeja ja box blot kuviota eri taustamuuttujilla toteutettuina. Analyysin seuraavassa vaiheessa tuloksista jalostui faktorianalyysillä tiivistetystä tiedosta. Koska aiheesta ei ollut aiempaa tutkimusta, myöskään vahvaa tietoa faktoreiden määrästä ei ennen analyysia ollut, oli käytössä eksploraatiivinen faktorianalyysin. Viimeisin huipennus tulosten analysoinnin osalla oli kokeilu korrespondenssianalyysistä jonka avulla oli mahdollista saada kokonaiskuvaa aineistosta kootuksi yhteen ainoaan kuvioon. (Menetelmäopetuksen tietovaranto, kvantimot, hakupäivä 1.5.2013).

Tulosten havainnollisessa esittämisessä tässä kehittämistyön raportissa on käytetty erilaisia taulukoita sekä kuvioita. Kokeileminen ja erilaisten vaihtoehtojen punnitsemisen tiimoilta laajasta aineistosta saatiin kiteytettyä selkeitä tutkimustuloksia.

Vastaajia oli yhteensä 394, joista miehiä oli 29 % ja naisia 71 %. Ikäjakaumaltaan vastaajat sijoituivat alle 24 vuotiaista yli 45 vuotiaisiin (Taulukko 1). Vastaajista noin puolet suorittivat perustutkintoa ja 97 % ilmoitti äidinkielekseen suomen kielen. Noin 40 % ilmoitti asuinkunnakseen Kajaanin, Kainuun muista kunnista vastaajia oli yhteensä noin 35 %.

TAULUKKO 1, Vastaajien suokupuoli ikäluokittain. (N=370)

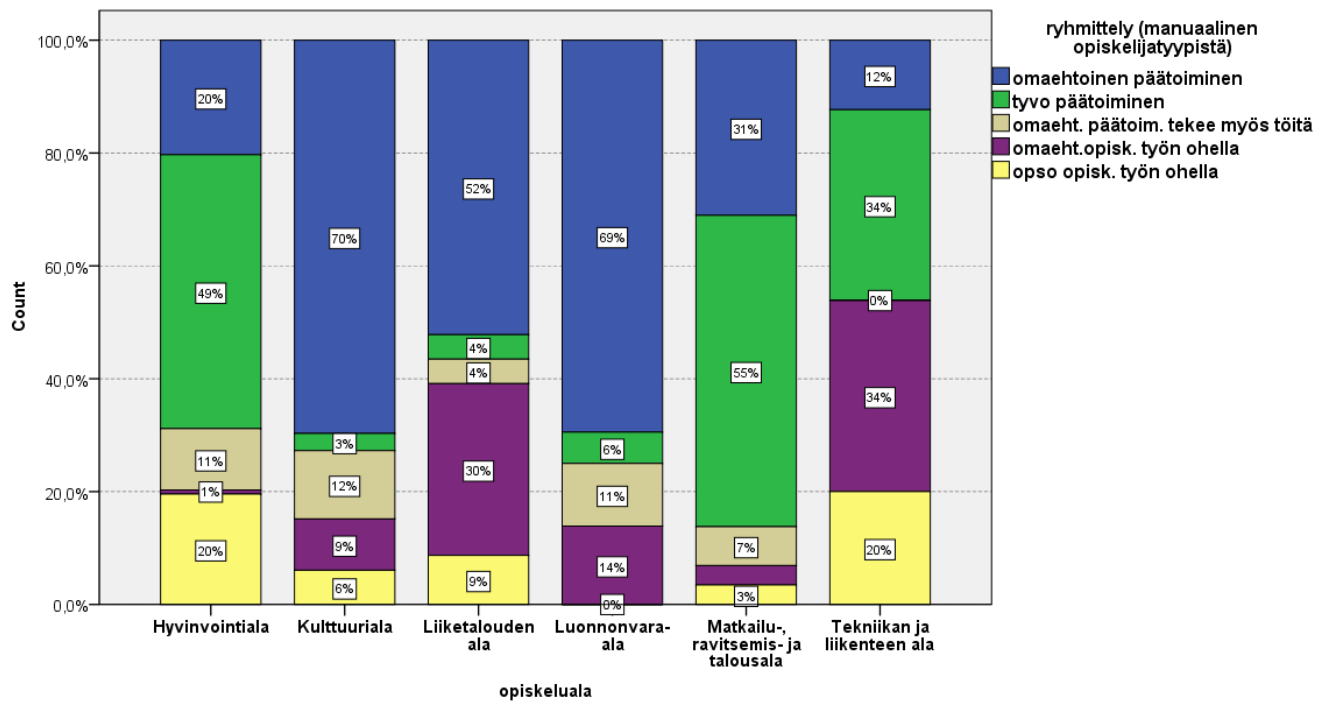
		ikäluokitus				
		alle 24	25-34	35-44	yli 45	Yhteensä
sukupuoli	mies	25,0%	37,1%	21,3%	32,0%	28,9%
	nainen	75,0%	62,9%	78,7%	68,0%	71,1%
Yhteensä	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	(n)	(68)	(97)	(108)	(97)	(370)

Vastaajista noin 13% ilmoittivat asuvansa yksin, parisuhteessa vastaajista oli noin 26 %, suurin osa vastaajista eli noin 43 % ilmoitti elävänsä parisuhteessa, jossa on lapsi / lapsia. Kysyttäessä tilannetta ennen opiskelujen aloittamista suurin ryhmä vastaajista kertoi olleensa työttömänä, lähes yhtä suuri joukko noin 38 % oli puolestaan ollut työssä toisen palveluksessa. Yrittäjiä ja toisessa koulutuksessa opiskelijana olleita oli suhteellisen minimaalinen joukko yhteensä noin 4 %.

Vastaajista noin 40 % kertoi olevansa opintojen alkuvaiheessa, noin 22 % oli suorittanut tutkinosta noin puolet ja 32 % prosenttia vastaajista oli opintojensa loppuvaiheessa. Vastaajista alle 1% prosenttia oli niitä, jotka eivät osanneet kertoa missä vaiheessa opintoja he olivat.

Opiskelijatyypit

Taustatietojen perusteella muodostui viisi selkeää opiskelijatyyppiä (KUVIO 1) joista suurin ryhmä ovat työvoimapolitiittisessa koulutuksessa päätoimisesti opiskelevat opiskelijat (n=111). Toinen suuri ryhmä tyypittelyn perusteella olivat omaehtoiset opiskelijat (n=109). Opiskelijatyypinä nousivat esille myös oppisopimusopiskelijat, jotka ovat työsuhteessa ja opiskelevat työn ohella (n=47), työn ohessa opiskelijoita (n=39) sekä päätoimisia omaehtoisia opiskelijoita, jotka tekevät opiskelun ohessa töitä (n=26). Kuviosta käy esille näiden eri opiskelijatyypien jakautuminen eri opiskelualoilla.

KUVIO1. Ryhmittely opiskelijatyypeistä opiskelualoittain (n=26-111).

Työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoituksesta vastaa työhallinto. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on toimia hallinnollisena viranomaisena. Työvoimapolitiittisen koulutuksen tavoitteena on tuottaa aikuisille ammattitaitoa työelämän tehtäviin, ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden mahdollistaminen sekä työttömien henkilöiden työmarkkinoille takaisin pääseminen. Koulutus on työhallinnon oppilaitoksilta tai muilta koulutuksen järjestäjiltä kilpailutuksen kautta hankkimaa koulutusta. Koulutukseen hakeudutaan aina työvoimatoimistojen kautta. Suuri osa työvoimapolitiittisista koulutuksista on tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta. Osalla työvoimapolitiittista koulutuksista on tavoitteena vähentää syrjäytymisriskiä, tällöin kyseessä voi olla myös eitutkintotavoitteiset lyhyemmät koulutukset kuten ohjaavat koulutukset sekä maahanmuuttajille suunnatut kielikoulutukset. Työvoimakoulutukset ovat opiskelijoille aina maksuttomia. Opiskelijat ovat pääsääntöisesti 20 vuotta täyttäneitä työttömiä tai työttömyysuhan alaisia henkilöitä. Työvoimapolitiittista koulutusta suorittavat opiskelijat voivat saada työttömyysturvaa vastaavaa koulutustukea tai työmarkkinatukea sekä ylläpitokorvausta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, hakupäivä 3.5.2013).

Omaehtoinen opiskelu tarkoittaa koulutusta jossa opiskelija on opiskelemassa omasta aloitteestaan. Koulutus soveltuu aikuisille, tilanteisiin, joissa tavoitteena on kehittää ammatillista osaamista työtehtävien muuttuessa. Tilanteissa, joissa tarve erityisosaamisesta ilmenee sekä uuden am-

matin opiskelussa. Omaehtoinen koulutus voi olla perus-, lisä-, tai täydennyskoulutusta. Koulutuksiin hakeutuminen tapahtuu suoraan koulutusta tarjoavaan oppilaitokseen, pääsyvaatimukset vaihtelevat eri tutkinnoittain. Omaehtoinen koulutus voi olla osa-aikaista tai päätoimista opiskelua. (Opinraitti, hakupäivä 23.4.2013). Omaehtoisessa koulutuksessa perustutkintokoulutuksissa valmistava koulutus on opiskelijalle maksutonta, ainoa perittävä maksu näyttötutkintoa suoritettaessa on tutkintomaksu, joka vuonna 2013 on 58 euroa. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa valmistava koulutus voi puolestaan olla maksullista. Opiskelijat voivat hakea opintojen ajalle toimeentuloturvakseen esimerkiksi opinto-, koulumatka-, ateriat- ja / tai aikuiskoulutustukea. (Kansaneläkelaitos, hakupäivä 23.4.2013). Omaehtoinen opiskelu on mahdollista myös työttömänä tai työttömyysuhanalaisena ollessa. Tuolloin opiskelijalla on mahdollisuus hakea työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen suuruista koulutuspäivärahaa. (Te-palvelut, omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna, hakupäivä 2.5.2013).

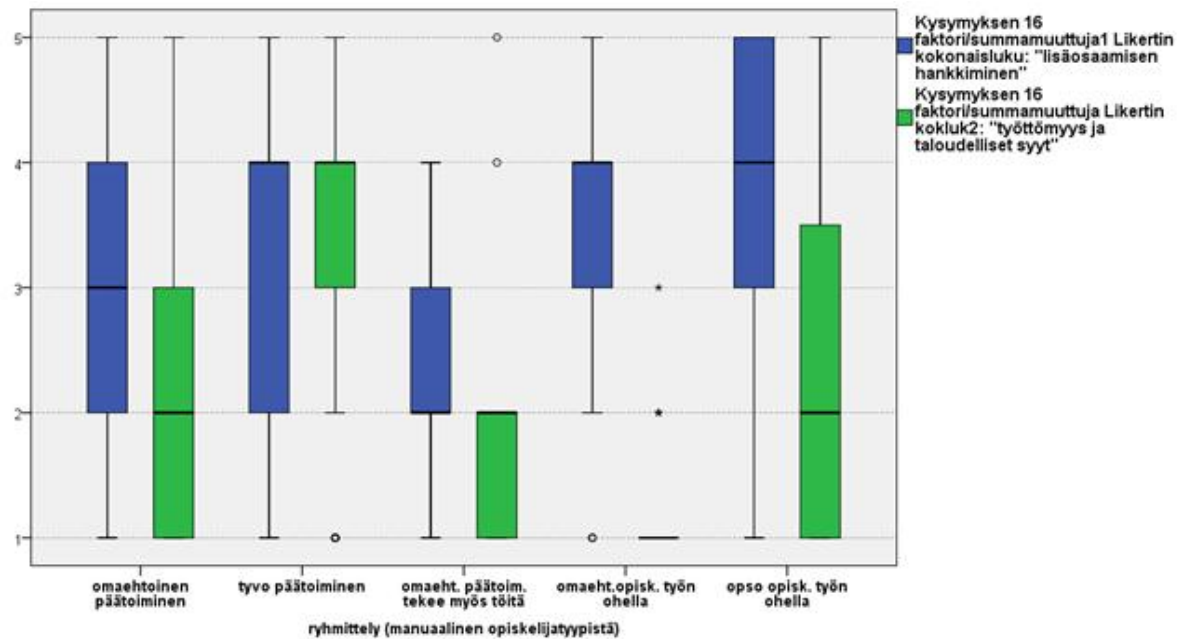
Oppisopimuskoulutus on työsuhteeseen perustuvaa määräaikaista koulutusta. Oppisopimuksella on mahdollista opiskella samoja tutkintoja kuin muillakin rahoituksilla, myös lisäkoulutus mahdollistuu työnohessa oppisomusrahoitusta hyödyntäen. Opiskelija saa oppisopimuksen aikana työehtosopimuksen mukaista palkkaa työssä oppimisen ajalta, tietopuolisen opetuksen ajalta opiskelijan on mahdollista saada taloudellista tukea oppisopimustoimiston kautta. Oppisopimuskoulutuksiin hakeudutaan oppisopimustoimistojen tai oppisopimusta järjestävän oppilaitoksen kautta. (Oppisopimus, yleistä tietoa oppisopimuksesta, hakupäivä 11.5.2013).

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

4.1 Hakeutumisvaihe

Hakeutumiseen vaikuttaneet tekijät

Mitkä ovatkaan niitä syitä / tekijöitä joiden vuoksi aikuiset hakeutuvat opiskelemaan? Kyselyn perusteella kahdeksi pääluokaksi faktorianalyysin perusteella muodostuivat lisäosaamisen hankkiminen sekä työttömyys ja taloudelliset syyt. Opiskelijatyypeittäin tarkasteltuna (KUVIO 2) omaehtoinen päätoiminen opiskelija näyttäytyy positiivisena tuloksena. Kyselyn perustella motivaatio opiskella on suuri, myös työllisyyden ja työllistymisen näkökulma vaikuttaa vahvasti opintojen aloittamiseen. Työvoimapolittisessa koulutuksessa opiskelijoilla hyvin looginen syy koulutukseen hakeutumiseen on työttömyys ja taloudelliset syyt, keskiarvoltaan yhtä merkittävä syy on kuitenkin myös lisäosaamisen hankkiminen. Työttömyyteen tai työttömyyden uhkaan johtaneiden syiden vuoksi kyseisellä opiskelijaryhmällä tavoitteena on saavuttaa mahdollisuudet parempaan asemaan työmarkkinoille. Työn ohella opiskelevat omaehtoiset opiskelijat ovat hakemassa itselleen lisää osaamista, työttömyyteen ja taloudellisiin syihin liittyvät perustelut opintoihin hakeutumiseen eivät näyttäneet merkittävänä. Oppisopimusopiskelijoilla lisäosaamisen hankkiminen on selkeästi merkityksellisempi syy verrattuna työttömyyteen ja taloudellisiin syihin.

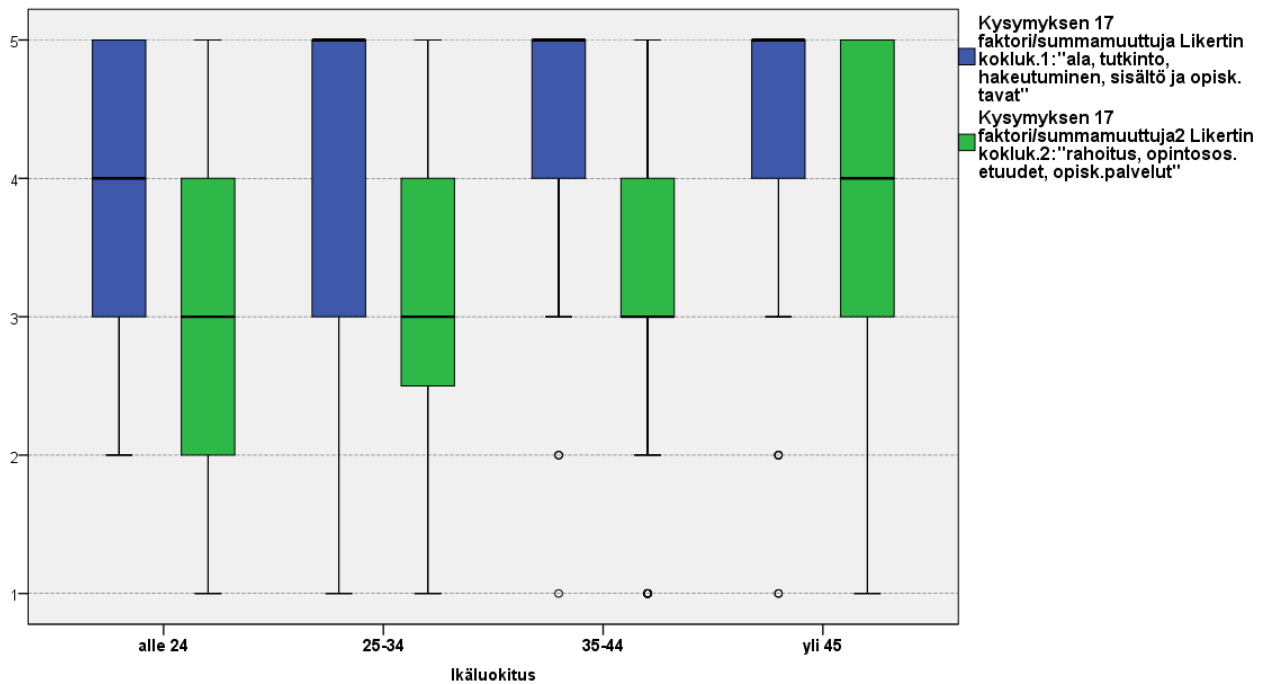

KUVIO 2 KYSYMYKSEN 16. Hakeutumiseen vaikuttaneet syyt opiskelijatyypittain. (5= vaikuttanut paljon, 1= vaikuttanut vähän; N=13-77. Karsintamenetelmä: listwise)¹

Hakeutumisvaiheessa tiedottaminen

Hakeutumisvaiheessa vastaajat kokivat saaneensa riittävästi tietoa (KUVIO 3) alasta, tutkinnosta, koulutukseen hakeutumisesta, opintojen sisällöstä sekä erilaisista opiskelutavoista. Ikäluokittain asiaa tarkasteltuna vastausten keskiarvo nousee iän karttumisen myötä, yli 45 vuotiaat ovat saaneet mielestään vielä paremmin tietoa kyseisistä seikoista verrattuna nuorempiin ikäluokkiin, joiden joukossa on myös niitä, jotka vastausten mukaan eivät ole saaneet riittävästi tietoa. Rahoituksesta, opintososiaalisista etuuksista sekä opiskelijoille suunnatuista palveluista saadun tiedon määrä ei puolestaan ole yhtä hyvällä tasolla. Alle 24 vuotiaiden ja 25-34 vuotiaiden osalla noin puolet vastaajista kokevat tiedon saannin olleen riittämätöntä. Tilanne on hieman parempi 35-44 vuotiaiden ja yli 45 vuotiaiden osalla.

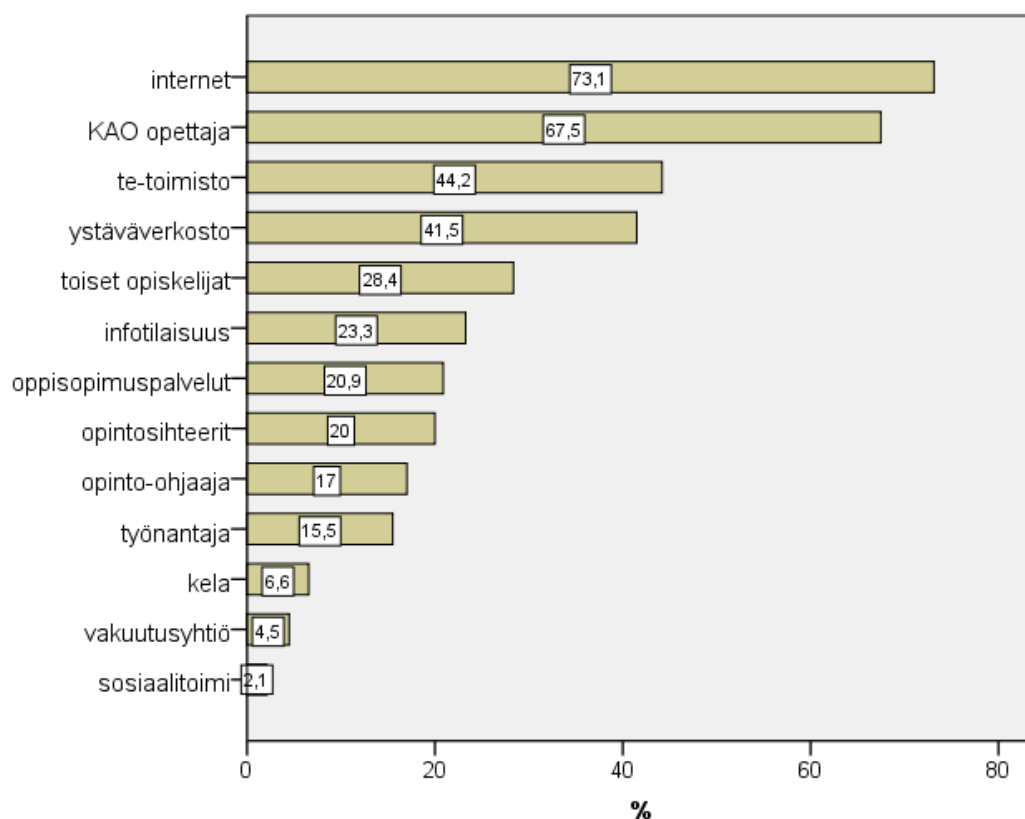
¹ Tulosten esittämistapana on useimpien teemojen osalla käytetty laatikkokuviota joiden avulla vastausten hajonta eri ryhmien välillä on mahdollista kuvata selkeästi. Kuvioissa olevat laatikko-osat sisältävät 50 prosenttia vastaajista. Laatikoiden sisällä oleva viiva on jakauman keskiluku eli mediaani, jolla aineisto jakautuu kahteen yhtä suureen osaan. Laatikoiden ylä- ja alapuolella olevat janat puolestaan osoittavat vastaajista 25 prosenttia (yläkvartaali ja alakvartaali). Laatikoiden lisäksi kuviossa voi olla myös irrallisia merkkejä jotka kuvaavat yksittäisiä vastauksia eli poikkeavia havaintoja. (Menetelmäopetuksen tietovaranto, kvantimotv, hakupäivä 1.5.2013).

KUVIO 3 KYSYMYS 17. Kokemus tiedon saannin riittävyydestä hakeutumisvaiheessa ikäluokittain. (5=sain riittävästi tietoa, 1= en saanut riittävästi tietoa; N=49-95. Karsintamenetelmä: variable by variable).

Hakeutumisvaiheen ohjaus ja neuvonta

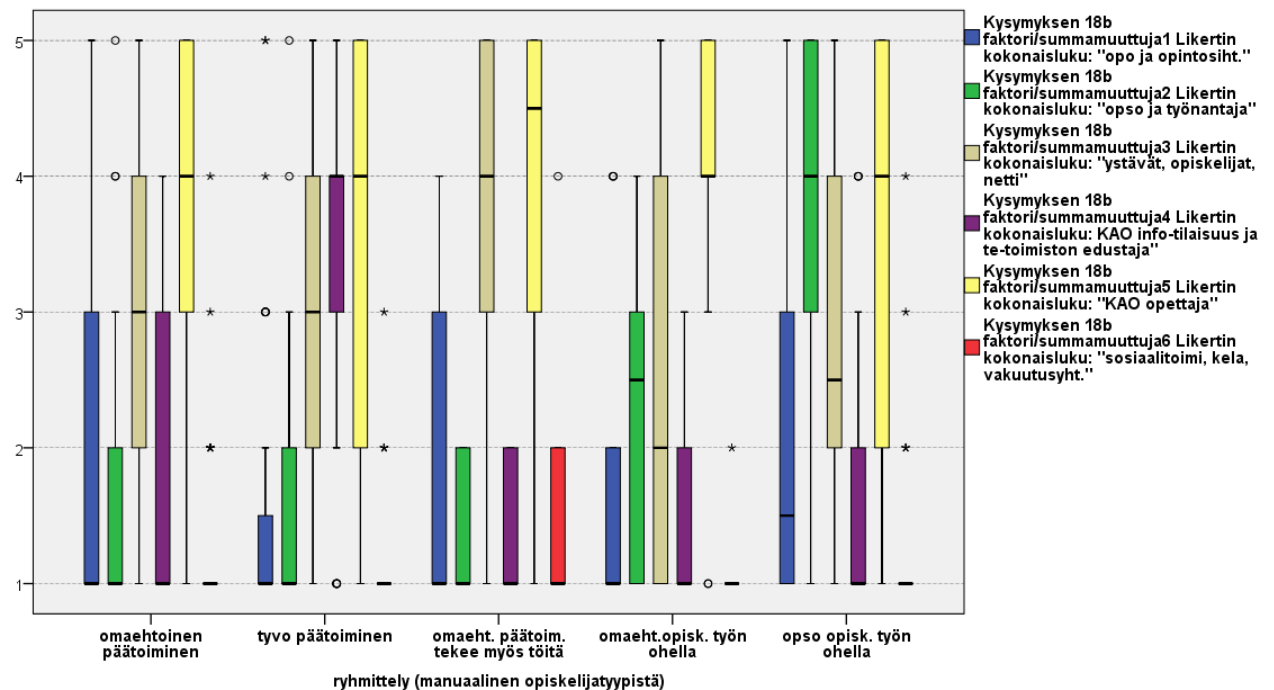
Hakeutumisvaiheessa vastanneista huomattava joukko, noin 67 %, oli saanut ohjausta / neuvontaa Kainuun ammattiopiston opettajalta (KUVIO 4). Te-toimiston edustajalta ohjausta / neuvontaa oli puolestaan saanut noin 40 % vastaajista. Opinto-ohjaajalta, Kainuun ammattiopiston järjestämästä infotilaisuudesta, opintosihteeriltä tai oppisopimustoimiston suunnittelijalta ohjausta / neuvontaa oli saanut noin 20 % vastaajista. Ohjausta / neuvontaa ystäväverkoston kautta oli saanut 38 % vastaajista, myös toisilta opiskelijoita tietoa oli saanut noin 26 %, työnantajalta tietoa oli puolestaan saanut noin 14 % vastaajista. Internetin kautta saadun ohjauksen ja neuvonnan merkitys muiden kanavien rinnalla on korostunut. Vastaajista noin 73 % sai tietoa tämän kanavan välityksellä, vastauksissa ei selkeästi käynyt esille miten vastaajat olivat määritelleet internetin. Kyselyn muissa osioissa internetin kautta saatua ohjausta kysyttäessä, on kyseessä todennäköisesti sähköposti, oppilaitoksen internet sivusto, erilaiset hakukoneet ja facebook. Vakuutusyhtiöiden, Kelan ja sosiaalitoimen osuus ohjauksen / neuvonnan kanavana oli alle 7 %.

KUVIO 4 KYSYMYKSIÄ 18a. Hakeutumisvaiheessa ohjauksen / neuvonnan toteutunut määrä prosentuaalisesti eri tahojen osalta. (Karsintametelmä: listwise).

Hakeutumisvaiheen ohjauksen ja neuvonnan merkitys

Kuvioissa 5 on esitetty hakeutumisvaiheessa saadun ohjauksen / neuvonnan merkitystä opiskelijatyypeittäin. Vastausten mukaan suurin merkitys on selkeästi Kainuun ammattiopiston opettajalta saadulla ohjauksella ja neuvonnalla. Vastausten keskiluku on korkealla kaikkien opiskelijatyypin osalla. Erityisesti merkitys korostuu omaehtoisella työn ohella opiskelevalla opiskelijalla. Huomattava on myös se, että vastaajien kokemus sosiaalitoimen, Kelan ja vakuutusyhtiöiden puolesta saatavan ohjauksen / neuvonnan merkitys näyttäytyy lähes olemattomana. Oppisopimusoikeuden kokevat työnantajalta ja oppisopimustoimistolta saadun ohjauksen / neuvonnan suurena. Ystävien, toisten opiskelijoiden ja internetin kautta saatavalla tiedolla on myös merkitystä kaikissa ryhmissä.

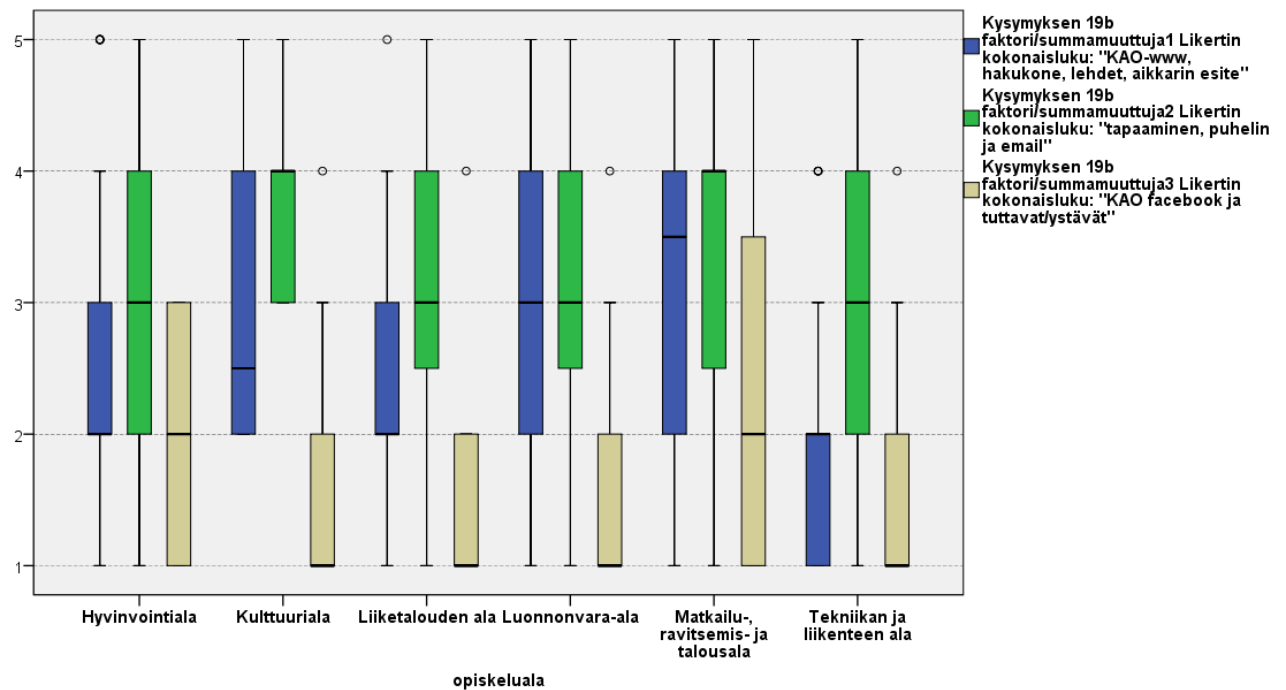
KUVIO 5 KYSYMYKS 18b. Kokemus hakeutumisvaiheen ohjauksen / neuvonnan merkityksestä opiskelijatyypittain. (5=suuri, 1= pieni; N=6-86. Karsintamenetelmä: variable by variable).

Hakeutumisvaiheen ohjauksen ja neuvonnan löytäminen ja merkitys eri kanavien kautta

Kyselyssä selvitettiin eri kanavien merkitystä ohjauksen/neuvonnan/tiedon välittäjänä hakeutumisvaiheessa. Alakohtaisesti tarkasteltuna (KUVIO 6) vastaajat kokevat henkilökohtaisen tapaamisen, puhelinkeskustelun sekä sähköpostin välityksellä saadun ohjauksen / tiedon / neuvonnan kaikilla aloilla merkityksellisimpänä. Kainuun ammattiopiston internet-sivusto, erilaiset hakukoneet kuten Google, lehdet ja aikuiskoulutuksen esite ovat merkityksiltään lähes saman arvoisia Facebookin ja ystäväverkoston rinnalla, näiden merkitys on suhteellisen pieni verrattuna henkilökohtaiseen ohjaukseen kuten puhelinkeskustelu, tapaaminen tai sähköpostin välityksellä saatu ohjaus/neuvonta/tieto.

Vastaajien joukossa oli myös yksittäisiä henkilöitä, jotka eivät olleet saaneet mielestään ohjausta / neuvontaa lainkaan. Pääsyy siihen, miksi ohjausta / neuvontaa ei ole saatu oli vastausten perusteella se, ettei hakeutuja ollut kokenut tarvitsevansa ohjausta / neuvontaa. Myös tieto siitä mitä osaamista hakeutuja tarvitsi, riitti perusteeksi sille, ettei hakeutuja kokenut tarvitsevansa lisää tietoa.

"Hain tietoa itsenäisesti. En tiedä olisiko ohjausta saanut, jos ei itse osaisi etsiä, luultavasti."

KUVIO 6 KYSYMYS 19b. Kokemus hakeutumisvaiheessa toteutuneen ohjauksen / neuvonnan määrästä opiskelualoittain. (5=paljon, 1=vähän; N=9-72. Karsintamenetelmä: variable by variable).

Ohjauksen / neuvonnan löytäminen hakeutumisvaiheessa (TAULUKKO 2) oli keskiarvoltaan sekä miesten että naisten osalta hyvällä tasolla, eli löytäminen koettiin helpoksi. Ainoastaan alle 7 % naisista ja noin 11 % miehistä koki ohjauksen / neuvonnan löytämisen olevan vaikeaa.

TAULUKKO 2, Ohjauksen / neuvonnan löytäminen hakeutumisvaiheessa. (N=340)

		sukupuoli		Yhteensä
		mies	nainen	
ohjauksen / neuvonnan löytäminen	helppoa	30,0%	24,4%	25,9%
	4	24,4%	34,8%	32,1%
	3	38,9%	30,0%	32,4%
	2	6,7%	8,4%	7,9%
	vaikeaa	,0%	2,4%	1,8%
Yhteensä	%	100,0%	100,0%	100,0%
(n)		(90)	(250)	(340)

Hakeutumisvaiheessa saadun ohjauksen / neuvonnan merkitys koetaan vastausten perusteella tärkeäksi (TAULUKKO 3). Miehistä noin 55 % tuo vastauksissa esille ohjauksen / neuvonnan tärkeyden, naisilla tärkeys näyttäisi olevan vielä korostuneempi eli noin 76 % vastaajista kokee hakeutumisvaiheen ohjauksen / neuvonnan tärkeäksi. Vastaajista ainostaan alle 3 % kokee ohjauksen / neuvonnan olleen tarpeetonta.

TAULUKKO 3, ohjauksen / neuvonnan merkitys hakeutumisvaiheessa (N=339).

		sukupuoli		Yhteensä
		mies	nainen	
ohjauksen / neuvonnan merkitys	tärkeä	31,5%	50,6%	45,4%
	4	23,9%	25,9%	25,4%
	3	27,2%	15,4%	18,6%
	2	14,1%	5,7%	8,0%
	ei tärkeä	3,3%	2,4%	2,7%
Yhteensä	%	100,0%	100,0%	100,0%
(n)		(92)	(247)	(339)

Hekeutumisvaiheen palvelujen kehittämisehdotuksia

Vastaajilta kysyttiin mielipiteitä ja kehittämisehdotuksia siitä miten hakeutumisvaiheen palveluja tulisi kehittää, tutkimus tuotti vastauksia runsaasti. Tiedottamisen ja ohjauksen merkitys korostui useissa vastauksissa. Hakeutumisvaiheessa ohjauksessa tulisi vastausten mukaan korostaa tiedotusta esimerkiksi tutkinnosta, rahoituksesta, opintososiaalisista etuuksista, opiskelumuodoista ja opiskelijoille suunnatuista palveluista.

”Mielestäni ujon on vaikea löytää apua ja ohjausta. Eikä ujo välttämättä myönnä jos tarvitseekin sitä. Tämän takia minun oli helpoin etsiä apua kavereilta ja netistä. Mielestäni pitäisi enemmän tuoda asioita esille, jotta ujutkin löytäisi enemmän tietoa.”

”Hieman tarkemmin käydä läpi tutkinnon sisältöä, konkreettisemmin, mitä pitää sisälleen.. Myös jatko-opiskeluvaihtoehdot olisivat kiinnostaneet ainakin minua jo tuolloin.”

”Enemmän ja selkeämmin voisi kertoa mitä opiskelijalle kuuluu esim. terveydenhuolto. Sekä erilaisista korvauksista.”

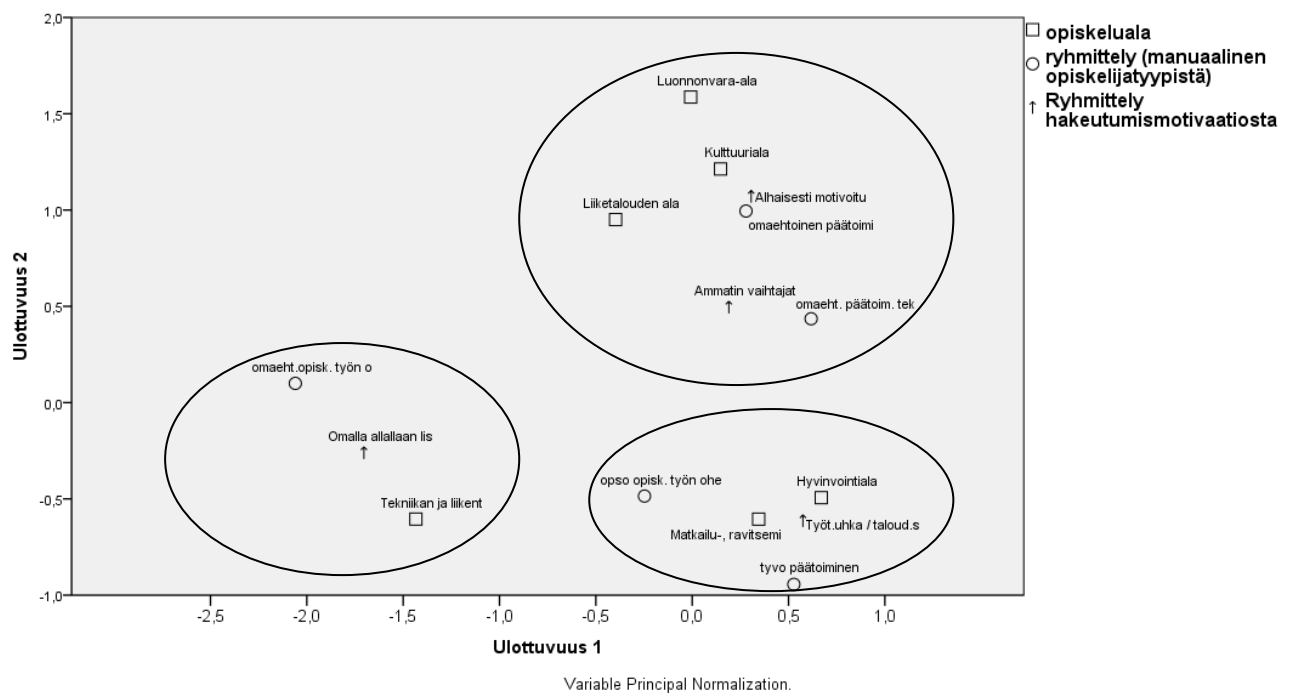
”Henkilökohtaista ohjausta koulun ja työkkärin puolelta”

”Pitäisi kerätä tuhti tietopaketti, jossa kaikki opiskelun aloitukseen liittyvä olisi luettavissa kotona ajan kanssa.”

”Tietoa löytyy hyvin kun osaa vain hakea.”

Hakeutumisvaiheen tulosten kokoava multiple correspondence analyysin tulos

Tutkimustulosten perusteella analyysia vietiin hakeutumisvaiheen osalta vielä seuraavalle tasolle, jossa analyysina käytettiin Multiple correspondence analyysia. Analyysin mahdollistamana oli tuottaa useampien ristiintaulukoiden pohjalta useita eri muuttujia sisältävä tulos (KUVIO 7) johon muodostui kolme selkeää ryhmää. Ensimmäinen ryhmä on lisäosaamista omaan osaamiseen hakevat työn ohella opiskelevat opiskelijat, joita analyysin mukaan näyttäisi olevan lähinnä tekniikan ja liikenteen alalla. Ohjaustarve kyseisessä ryhmässä on oletettavasti suhteellisesti vähäisempi verrattuna kahteen muuhun muodostuneeseen ryhmään. Toinen muodostuva ryhmä on hyvinvointi-, matkailu- ja palvelualan opiskelijat, jotka hakeutuvat koulutukseen lähinnä työttömyyden ja taloudellisten syiden vuoksi. Koulutusmuotoina tässä ryhmässä näyttäytyvät työvoimapolitiittinen koulutus sekä oppisopimuskoulutus. Kolmas suuri ryhmä muodostuu luonnonvara, kulttuuri- ja liiketalousalan opiskelijoista. Analyysin mukaan kyseinen ryhmä hakeutuu koulutukseen omaehtoisesti ja joukossa on paljon ammatin vaihtajia. Huomioita herättävä tulos kyseisessä ryhmässä analyysin tuloksena on se että ryhmässä opiskelevilla on haasteita opiskelumotivaation osalla.

KUVIO 7. Multiple correspondence analyysin keinoin tuotettu kuvio opiskelijatyypien, hakeutumismotivaation ja opiskelualueiden keskinäisestä merkityksestä.

4.2 Tutkinnon suorittamisvaiheen ohjaus, neuvonta ja tukipalvelut

Opiskelijayhdyntöpalvelujen tunteminen

Miten opiskelijat tuntevat Kainuun ammattiopiston opiskelijayhdyntöpalveluja? Tulos kyselyn perusteella on hyvin saman suuntainen eri opiskelualoilla mutta eroavaisuuksiakin löytyy (KUVIO 8).

Asuntolapalvelujen osalta vastausten keskiarvo osoittaa tilannetta, että palvelua ei vastaajien keskuudessa tunneta. Poikkeus löytyy luonnonvara-alalta, jossa palvelu tunnetaan, mutta sitä ei keskiarvon mukaan ole liiemmin aikuisopiskelijoiden elämän tilanteessa tarvittu. Luonnonvara-alan tilannetta selittää asuntoloiden läheisyys sekä niiden käyttömahdollisuuksista tiedottaminen.

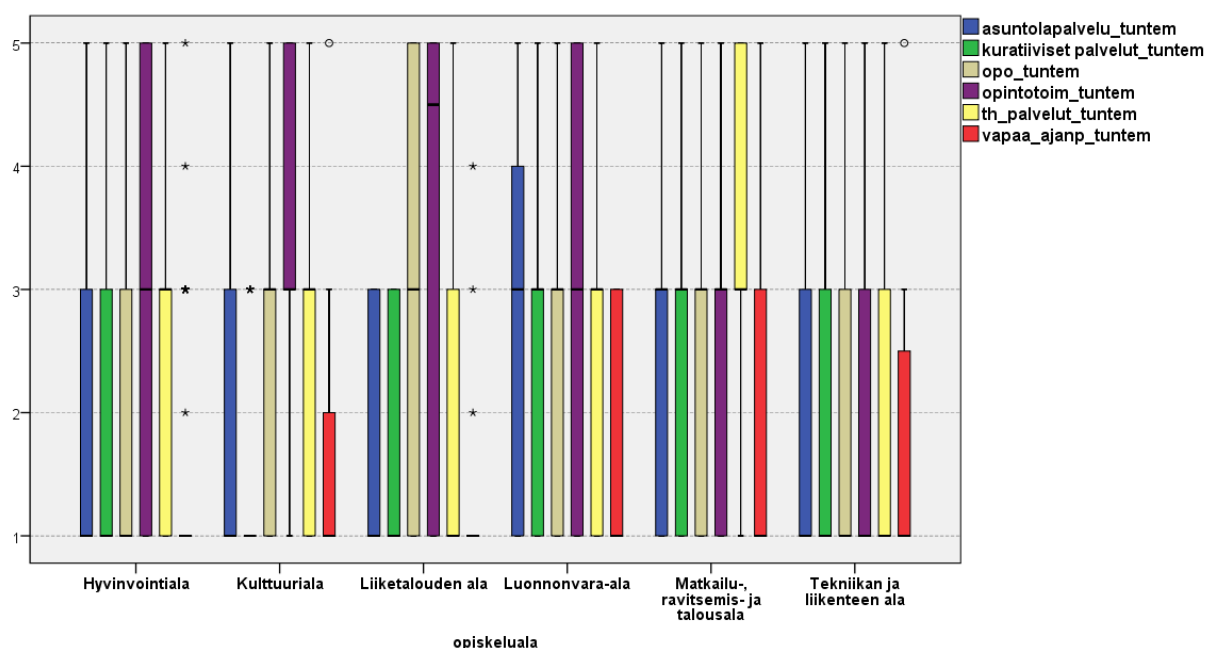
Kuratiiviset palvelut ovat aikuisopiskelijoiden vastausten mukaisesti myös suhteellisen tuntematon palvelu aikuisopiskelijoiden parissa. Ainoastaan matkalu-, ravitsemis- ja talousalan sekä luonnonvara-alan vastaajien keskuudessa palvelusta tiedetään, mutta sitä ei juurikaan ole tarvittu.

Opinto-ohjaajan palvelujen tunteminen on selkeintä liiketalouden alalla jossa opinto-ohjaajan palvelut on selkeästi resursoitu myös aikuisopiskelijoiden tueksi. Opinto-ohjaaja / opinto-ohjaus on tehty alalla ”näkyväksi”. Muiden alojen osalta kyseisiä palveluja ei ole vielä kyselyä tehtäessä otettu käyttöön liiketalouden alan tapaan.

Opintotoimiston tarjoamia palveluja tunnetaan ja käytetään hyvinvointialalla, kulttuurialalla, liiketalouden alalla sekä luonnonvara-alalla. Hieman heikommin palvelut tunnetaan matkailu- ravitsemus- ja talousalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla. Kyselyn tulos on opintotoimiston palvelujen tuntemisen osalta hieman erikoinen koska aikuisopiskelijat asioivat tai ainakin heidän asioitaan hoidetaan opintotoimiston henkilöstön kautta. Voi toki olla niin, että opiskelijat eivät ole mietäneet kyseisiä palveluja osaksi opiskelijoille kuuluviin hyvinvointipalveluihin, vaikka heidän asioitaan hoidetaan kyseisen palvelun toimesta opintojen aloittamisvaiheesta sinne päätösvaiheeseen saakka.

Opiskelijaterveydenhuollon palvelut ovat kyselyn perusteella vähäisessä tietoisuudessa. Hyvinvointialalla ja kulttuurialalla palvelusta toki tiedetään, mutta palveluja ei pääosin ole tarvittu. Liiketalouden alalla sekä tekniikan- ja liikenteen alalla palvelusta ei ole keskiluvun mukaan tiedetty. Ainoana opiskelualoista kulttuurialan vastauksissa ilmenee että he ovat palvelusta tienneet ja sitä tarvittaessa käyttäneetkin.

Vähiten aikuisopiskelijoilla tiedossa ollut palvelu näyttäisi olevan vapaa-ajan palvelut. Yksittäisiä vastauksia lukuun ottamatta hyvinvointialalla sekä liiketalouden alalla vastaajat eivät ole tunnista-
neet palvelua lainkaan.

KUVIO 8 KYSYMYKSET 24. Kainuun ammattiopiston opiskelijahyvinvointipalvelujen tunteminen opiskelualoittain. (1= en tunne palvelua, 2= olisin tarvinnut palvelua, mutta en ole tiennyt siitä, 3= tunnen palvelun, mutta en ole tarvinnut sitä, 4= tunnen palvelun ja olisin tarvinnut, mutta en ole saanut sitä, 5 = tunnen palvelun ja olen käyttänyt sitä. N=30-134. Karsintamenetelmä: listwise).

Kyselyyn vastaajilta kysyttiin heidän tietämystään siitä mistä tai keneltä he voisivat saada tietoa Kainuun ammattiopiston opiskelijahyvinvointipalveluista (TAULUKKO 4). Alakohtaisesti tarkasteltuna tulokset ovat samassa linjassa eri alojen välillä. Lähes 80 % ei vastausten mukaan tiedä mistä tai keneltä saisi tarvittaessa lisää tietoa, ainoastaan noin 20 % vastaajista tietää mistä kysyä tarvittaessa ohjausta palvelujen pariin. Miesten ja naisten tai ikäluokkien välinen ero ei poikkea toisistaan sillä suhdeluku on yhtäläinen alakohtaisen vertailun mukaisesti kuten taulukosta 4 on havaittavissa.

TAULUKKO 4 KYSYMYS 25. Mistä/keneltä saa tietoa opiskelijahyvinvointipalveluista (N=352).

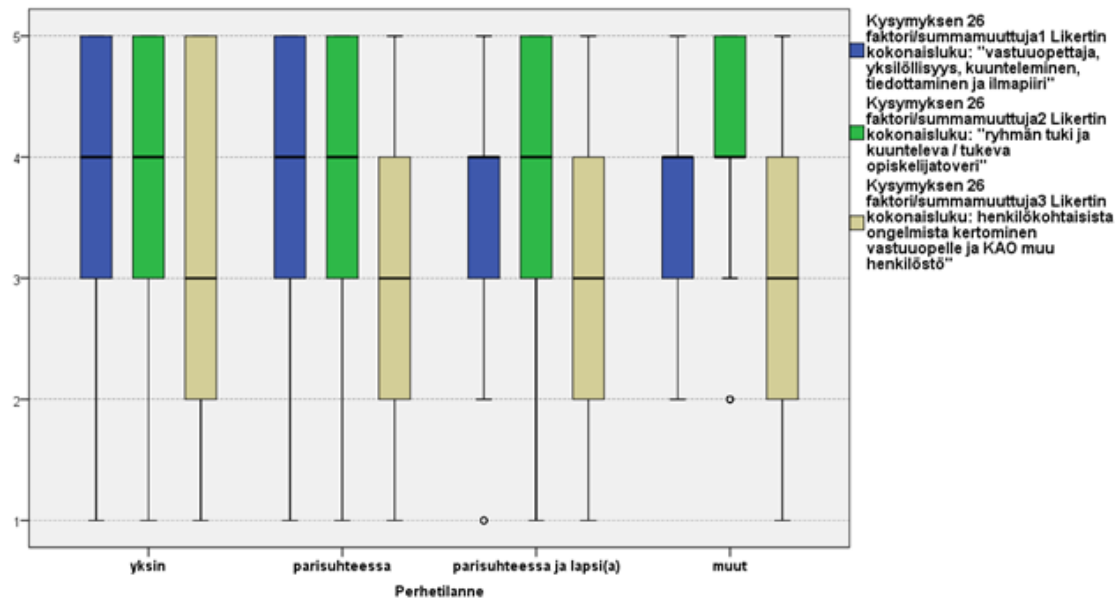
		ohvp_mistä tietoa		Yhteensä
		en tiedä	kyllä tiedän	
opiskeluala	Tekniikan ja liikenteen ala	85,9%	14,1%	100,0%
	Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	77,4%	22,6%	100,0%
	Luonnonvara-ala	75,6%	24,4%	100,0%
	Liiketalouden ala	66,7%	33,3%	100,0%
	Kulttuuriala	69,4%	30,6%	100,0%
	Hyvinvointiala	79,5%	20,5%	100,0%
Yhteensä	%	78,1%	21,9%	100,0%
	(n)	(275)	(77)	(352)

Opiskelun / tutkinnon suorittamisen mahdollistavia ja haittavia tekijöitä

Kysymyksessä numero 26 vastaajia pyydettiin arvioimaan erilaisten väittämien toteutumista opintojen aikana. Esitetyt väittämät saatiin koottua kolmeen pääryhmään faktorianalysia käyttäen (KUVIO 9). Vastuuopettajan tuki koettiin opintojen alkuun pääsemisessä helpottavaksi tekijäksi vastaajien osalla, ainoastaan neljännes koki olevansa eri mieltä. Myös yksilöllisyyden kokeminen ja kuulluiksi tuleminen oli koettu toteutuvan hyvin, vain neljäsosa vastaajista kokee tämän puutteellisesti toteutuneeksi. Myös tiedottaminen ja oppilaitoksen opiskelua tukeva ilmapiiri koettiin keskiarvoltaan hyväksi.

Opiskelijaryhmältä saatavan tuen merkitys turvallisuuden kokemisena toteutui hyvin vastaajien keskuudessa, vastaajista kolme neljästä arvioi tämän toteutuvan hyvällä tasolla. Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä että henkilökohtaisista ongelmista oli mahdollista puhua kuuntelevalle ja tukevalle opiskelijatoverille tarvittaessa. Perhetilanteellisesti muut ryhmään kuuluvat eli esimerkiksi vanhempien luona asuvat kykenevät kyselyn vastausten perusteella kertomaan ongelmistaan muita ryhmiä hieman helpommin opiskelijatoverilleen, toisissa ryhmissä eroa ei ilmennyt.

Pystyvätkö aikuisopiskelijat kertomaan henkilökohtaisista ongelmistaan puolestaan Kainuun ammattiopiston henkilöstölle tai omalle vastuuopettajalleen? Tilanne ei kyselyn perusteella välttämättä ole yksiselitteinen. Yksinasuvien osalla kertominen näyttäisi olevan hieman muita ryhmiä helpompaa, karkeasti tuloksia tulkiten noin puolet vastaajista ajattelivat, että kertominen ei välttämättä ole helppoa tai mahdollistakaan.

KUVIO 9 KYSYMYS 26. Kokemus esitettyjen väittämien toteutumisesta opintojen aikana perhetilanteittain. (5=samaa mieltä, 1=eri mieltä; N=28-137. Karsintamenetelmä: variable by variable).

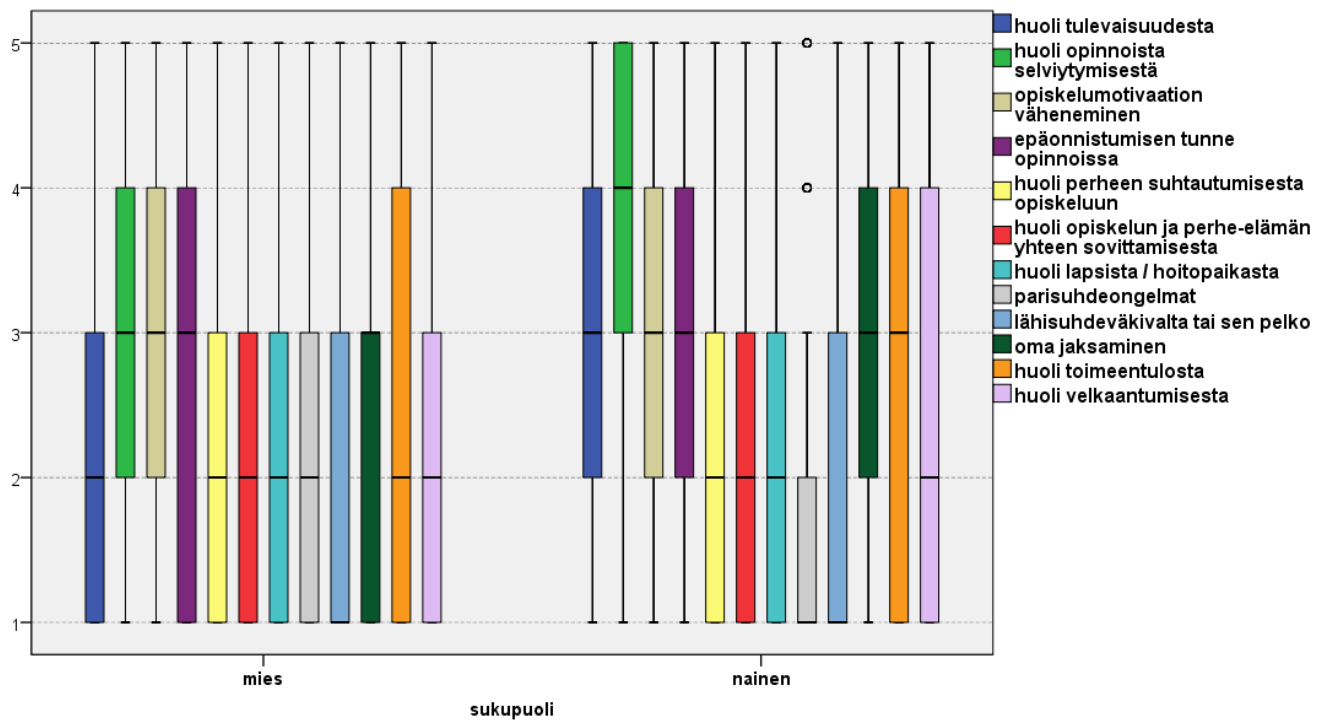
Ongelmatilanteessa avun hakeminen oppilaitoksesta

Kysymyksellä 27a pyrittiin kartoittamaan sitä missä asioissa tai ongelmissa aikuisopiskelijat hakivat apua Kainuun ammattiopiston opiskelijahyvinvointipalvelujen parista. Kuviolla 9 on pyritty esittämään miesten ja naisten osalta avun pariin hakeutumisen kynnyistä oppilaitoksen palveluiden pariin esitettyjen opiskelua haittaavien tekijöiden osalta.

Naiset hakisivat keskimääräisesti paremmin apua tulevaisuuden huolen pohjalta. Mikäli aikuisopiskelija kokisi huolta opinnoista selviytymisessä, niin naiset hakisivat helpommin apua tilanteeseensa, noin neljännes hakisi apua aina jos mahdollista. Miehistä puolet kokee, että avun hakeminen ei tulisi juuri kysymykseen. Tilanteessa jossa opiskelumotivaatio olisi vähentynyt uskoivat sekä miehet että naiset hakevansa apua oppilaitoksen tarjoamista opiskelijahyvinvointipalveluista. Sama tilanne avun hakemisessa on myös epäonnistumisen tunteen kokemisen osalta.

Puolet kyselyyn vastanneista tuskin hakisi apua oppilaitoksesta, mikäli heillä olisi huolta perheen suhtautumisesta opiskeluun, perhe-elämän ja opiskelun yhteensovittamisesta tai huoli lapsista tai lasten hoitopaikasta. Näissä ongelmissa oppilaitoksesta hakisi apua ainoastaan muutama vastanneista, suuri osa uskoi ettei hakisi apua koskaan. Myös parisuhdeongelmien osalla avun pariin hakeutuminen oppilaitoksen palveluista näyttäisi olevan vähäistä. Miehet näyttäisivät kysyvän apua helpommin naisiin verrattuna, kuitenkin suhteellisen harvoin. Lähisuhdeväkivaltaan vastaajat eivät lähtisi hakemaan apua oppilaitoksesta.

Huoli omasta jaksamisesta on puolestaan ongelma, johon naisista puolet kokisivat voivansa hakea apua oppilaitoksesta, miehet hakeutuisivat avun pariin heikommin. Toimeentuloon liittyvien ongelmien osalta naiset ovat avoimempia avun hakemisen suhteen. Hieman alle puolet uskoisivat hakevansa apua oppilaitoksen tuottamista palveluista. Velkaantumiseen liittyvissä asioissa aikuisopiskelijat eivät juuri pyrkisi oppilaitoksen palvelujen pariin.

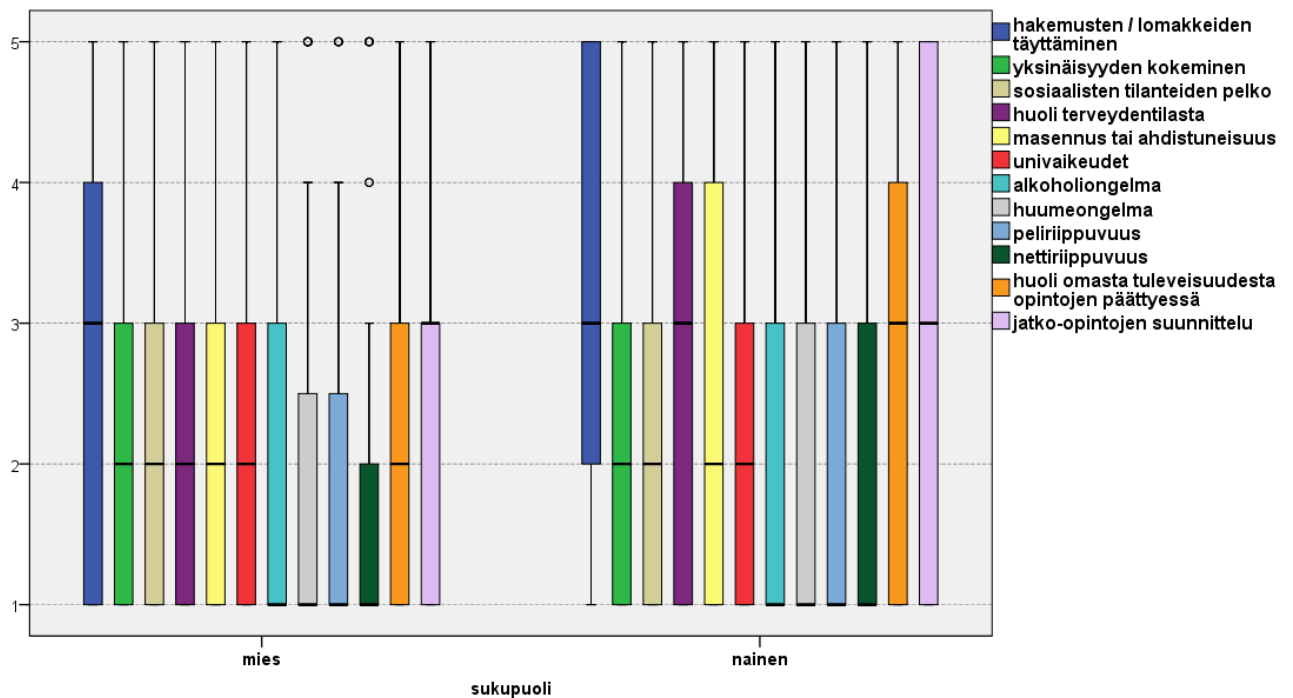
KUVIO 10 KYSYMYS 27a. Valmius hakea apua oppimista häiritseviin tekijöihin Kainuun ammat-
tiopiston opiskelijahyvinvointipalveluista. (5= aina jos mahdollista, 1= en koskaan; N=69-179.
Karsintamenetelmä: listwise).

Aikuisopiskelijat kokevat vastauksissaan, että he voisivat hakea oppilaitoksesta apua erilaisten hakemusten / lomakkeiden täyttämiseen, naiset vielä miehiä hieman helpommin (KUVIO 11). Yksinäisyyden kokemisessa tai sosiaalisten tilanteiden pelkäämisessä avun hakemisen kynnys näyttäisi kyselyn valossa olevan korkealla, puolet vastaajista ei uskoisi hakeutuvansa oppilaitok-
sen tarjoamien palvelujen pariin koskaan.

Terveystilaan liittyvissä asioissa naiset uskovat hakeutuvansa palvelujen pariin suhteellisen usein tosin vastaajissa on paljon myös niitä, jotka eivät hakisi apua koskaan. Erilaisten riippu-
vuuksien osalta avun pariin ei hakeutuisi koskaan kumpikaan sukupuoli. Sen sijaan huoli omasta
tulevaisuudesta ja jatko-opintojen suunnittelusta toisi naiset hyvin ohjaukseen / palvelujen pariin.

Kysymyksen 27a osalta tuloksia kokonaisuudeksi tiivistäen kyselyn tuloksena on se, että aikuis-opiskelijat hakeutuvat Kainuun ammattiopiston tarjoamien palvelujen pariin lähinnä opintoihin liittyvissä asioissa kuten huoli opintojen etenemisestä, opiskelumotivaation vähentyessä, epäonnistumisen tunteen vallatessa, uupumisen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvissä huolissa.

Perheeseen, parisuhteeseen sekä yksityiselämään kuten toimeentuloon ja yksinäisyyden kokeamiseen liittyvissä ongelmissa vastaajat eivät koe sinällään tarvetta hakeutua oppilaitoksen tarjoamien palvelujen pariin. Poikkeuksia toki tulosten perusteella on yksittäin löydettävissä. Terveystilaan kuten univaikeuksiin ja erilaisiin riippuvuuksiin avun hakeminen on keskimääräisen vähäistä. Näiden kahden laajemman kokonaisuuden osalla ei pidä unohtaa että vastaajista noin neljännes uskoo tilanteen niin vaatiessa hakeutuvansa avun äärelle.

KUVIO 11 KYSYMYS 27a. Valmius hakea apua oppimista haittaaviin tekijöihin Kainuun ammattiopiston opiskelijahyvinvointipalveluista. (5= aina jos mahdollista, 1= en koskaan; N=69-179. Karsintamenetelmä: listwise).

Ongelmatilanteessa avun hakeminen oppilaitoksen ulkopuolelta

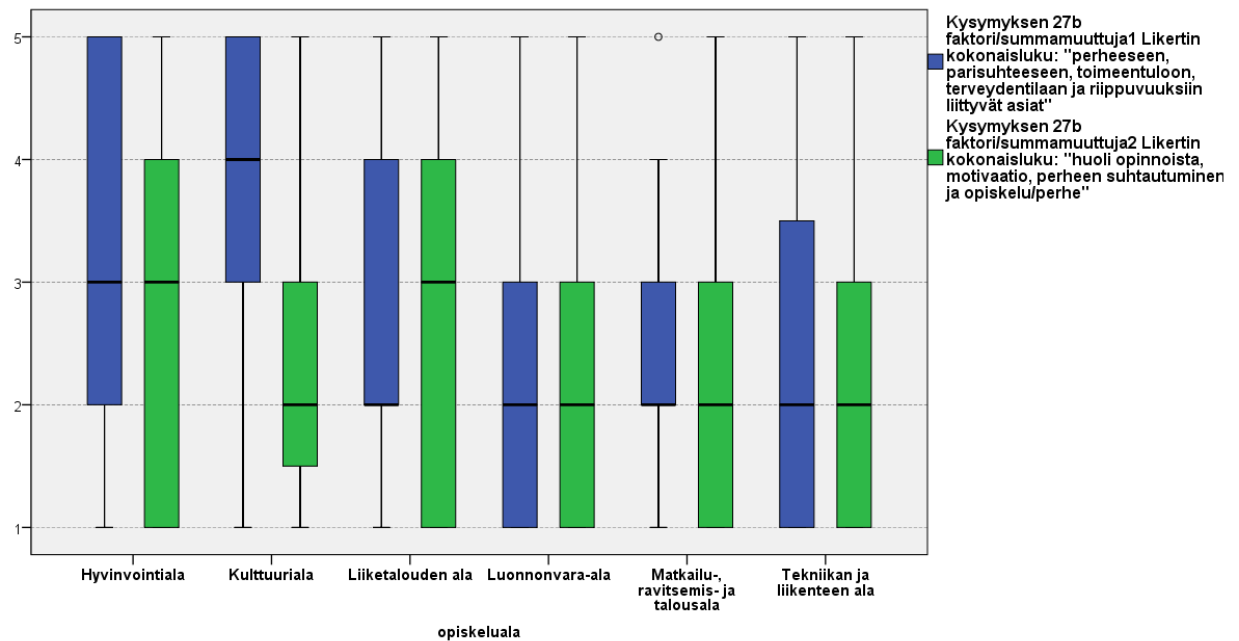
Kysymyksessä 27b pyrittiin selvittämään sitä, miten aikuisopiskelijat arvioisivat omalla kohdallaan sitä hakisivatko he esitettyihin opiskelua haittaaviin ongelmiin apua oppilaitoksen ulkopuolelta kuten sosiaalitoimesta, terveyskeskuksista tai seurakunnalta.

Analyysin tiimoilta faktoroituja vastauksia opintoaloittain tarkasteltuna hyvinvointialan opiskelijat hakisivat hyvin apua oppilaitoksen ulkopuolelta mikäli ongelmana olisi jokin perheeseen, parisuhteeseen, toimeentuloon, terveydentilaan tai erilaisiin riippuvuuksiin kuten alkoholiriippuvuus liittyvä ongelma. Keskiarvollisesti hyvinvointialalla vastaajat hakisivat hyvin apua myös, jos kyseessä olisi opintoihin liittyvää huolta, motivaation vähenemistä tai perheen ja opiskelun yhteensovittamisen problematiikkaa (KUVIO 12).

Tulosten perusteella korostuneena on kulttuuriala, jossa vastaajat hakisivat erittäin hyvin apua oppilaitoksen ulkopuolisista palvelujärjestelmistä perheeseen, parisuhteeseen, toimeentuloon, terveydentilaan tai riippuvuuksiin liittyvissä ongelmissa. Opintoihin liittyvien huolten tai motivaation vähenemisen sekä perheen ja opiskelun yhteensovittamisen osalta kulttuurialan vastaajat eivät hakeutuisi oppilaitoksen ulkopuolisen avun pariin.

Liiketalouden alalla vastausten mukaan aikuisopiskelijat hakeutuisivat suhteellisen hyvin palvelujen pariin oppilaitoksen ulkopuolelle. Mielenkiintoisen asetelman alan vastaukset antavat siinä, että huoli opinnoista, motivaation väheneminen sekä perheen ja opiskelun yhdistämiseen liittyvien ongelmien osalta vastaajat hakeutuisivat oppilaitoksen ulkopuolella järjestettävien palvelujen pariin. Aiemmin raportissa on tuotu esille liiketalouden alan vahvuutta; oma alakohtainen opinto-ohjaaja, tämän kysymyksen osalla vastaukset tuovat tullessaan ristiriitaa.

Luonnonvara-alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä tekniikan ja liikenteen alan vastaajien tulokset ovat hyvin samanlaisia, poikkeamia ei juuri löydy. Vastausten mukaan opiskelijat eivät juuri hakeudu oppilaitoksen palvelujen ulkopuolelle. Tämä on sinänsä suuri kysymys ja huolenaiheeksikin nouseva tutkimustulos, luonnonvara-alaa lukuun ottamatta kyseisten alojen opiskelijat eivät edellisessä kysymyksessä ilmaisseet hakeutuvansa oppilaitoksenkaan järjestämien palvelujen pariin.

KUVIO 12 KYSYMYS 27b. Valmius hakea apua oppimista haittaaviin tekijöihin muualta kuin oppilaitoksesta opiskelualoittain. (5= aina jos mahdollista, 1= en koskaan; N=17-106. Karsintamenetelmä: variable by variable)

Muilta tahoilta saatava tuki opintojen aikana

Kysymyksellä 27c oli tavoitteena tarkentaa kysymystä 27b, eli saavatko vastaajat tukea opiskeluun tai elämäntilanteeseensa muulta taholta. Vastaajista kokonaisuudessaan noin 62 % ilmoittaa, ettei saa tukea opiskeluunsa tai elämäntilanteeseensa muilta tahoilta. Noin 38 % saa vastusten perusteella tukea oppilaitoksen ulkopuolelta (TAULUKKO 5). Opiskelualojen välillä ei juuri eroavaisuuksia löydy. Parhaiten tukea näyttäisivät saavan naisvaltaisen hyvinvointialan opiskelijat. Heikoiten tukea kyselyn perusteella näyttäisivät saavat tekniikan ja liikenteen alan opiskelijat josta vastaajista lähes kaikki olivat miehiä. Vastaajista yli puolet kertoivat avovastauksissaan saavansa apua ystäviltä ja perheeltä sekä omalta puolisoiltaan. Avun / tuen muotoa ei vastauksissa ollut yleistettävästi esillä, mutta joissakin tapauksissa esille nousivat kuunteleminen ja opinnoissa kannustaminen. Aikuisopiskelijat kertoivat saavansa tukea myös omilta vanhemmilta ja lähipiiristä. Mainittuina ovat myös viranomaisverkostojen tarjoamat tuet, esimerkiksi taloudellinen tuki aikuiskoulutusrahan muodossa oli mainittu oppilaitoksen ulkopuolisen toimijan tarjoamaksi opintoja tukevaksi asiaksi.

TAULUKKO 5 KYS 27c. Saako aikuisopiskelijat kokemansa mukaan tukea opiskeluun / elämäntilanteeseen liittyen muulta taholta opiskeluala kohtaisesti tarkaseltuna (N=346).

		opiskeluala						Yhteensä
		Hyvinvointi- ala	Kulttuuri- ala	Liiketalouden ala	Luonnon- vara-ala	Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Tekniikan ja liikenteen ala	
tukea opiskeluun / elämän- tilanteeseen muulta taholta	kyllä	45,1%	40,5%	32,0%	43,9%	36,7%	21,1%	37,9%
	en	54,9%	59,5%	68,0%	56,1%	63,3%	78,9%	62,1%
Yhteensä	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
(n)		(142)	(37)	(25)	(41)	(30)	(71)	(346)

Palauttetta opiskelijahyvinvointipalveluista

Kysymyksessä 28 vastaajia pyydettiin täsmentämään sitä, mihin opiskelijahyvinvointipalveluihin he ovat tyytyväisiä. Vastauksia tässä avokysymyksessä oli kokonaisuudessaan 96, noin 40 % vastaajista kertoi, että ei osaa kertoa mihin palveluihin on tyytyväinen. Yleisin syy kyseisissä vastauksissa oli, että palveluista ei ole juuri tietoa, näin ollen tyytyväisyyden ilmaiseminen johonkin palveluun on hankalaa, miltei mahdotonta.

Vastaajat ilmaisivat yleisimmin tyytyväisyyttään opiskelijaterveydenhuollon palveluihin, opintotoimiston palveluihin, opettajilta saatuun ohjaamiseen sekä oppisopimustoimiston palveluihin. Myös opinto-ohjaajan ja kuraattorin palveluihin oltiin tyytyväisiä. Noin 10 % avovastauksia osoitti, että kaikki palvelut toimivat ja niihin ollaan tyytyväisiä.

”apua saa kun sitä tarvitsee ja tohtii kysyä”.

Kysymyksellä 29 kartoitettiin tyytymättömyyttä herättäneisiin opiskelijahyvinvointipalveluihin. Vastaajista (n=69) noin puolet eivät osanneet sanoa mihin palveluihin he olisivat tyytymättömiä. Tyytymättömyyttä vastauksissa ilmaistiin asioista / palveluista tiedottamiseen. Myös opiskelijaterveydenhuollon palvelut saivat osakseen muutamia tyytymättömyyttä sisältäviä vastauksia, tyytymättömyys ilmeni lähinnä palvelujen pariin pääsemisen hankaluutena.

”En tiedä missä esim. minun tulee hoidattaa itseäni päivystyksessä vai koulun toimipisteessä olevalla terveydenhoitajalla.”

4.3 Ohjaus ja neuvonta opintojen päättyessä

Kysymyksellä 30 pyrittiin kartoittamaan uravalintaan ja työllistymiseen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tarvetta (n= 153). Vastaukset jakautuivat pääosittain neljään selkeään ryhmään. Vastaajat toivat esille tarpeen saada ohjausta ja neuvontaa työnhakemiseen, taustalla vastauksissa nousi pelko mahdollisesta työttömyydestä. Konkreettisina keinoina työnhakemiseen esille tuotiin työhaakemusten, erilaisten liitteiden ja asiakirjojen täyttäminen sekä työhaastatteluun valmistautumisen ryhmässä opettajan ohjauksessa. Toiveena oli myös työnantajien vierailut / esittäytymiset opintojen loppupuolella.

”Olisi hyvä jos olisi koulutuksen lopussa jokin infotilaisuus, jossa olisi mahdollisimman moni eri työnantajataho kertomassa omasta firmastaan yms.”

”Vaikea sanoa, olen tottunut ottamaan asioista selvää itse, mutta välttämättä ei tiedä kaikkea mihin olisi mahdollisuuksia, joten koulun puolesta ohjaus opintojen päättyessä-kään ei olisi hullumpi juttu. Siis työelämään siirtyessä ja siihen liittyen.”

”Tällä hetkellä ei oikein tule mieleen mitään erikoista. Ehkä eri työpaikoista voisi olla joku ”kooste”, mihin kaikkeen voi hakeutua.”

Ohjausta ja neuvontaa koettiin tarpeelliseksi myös jatko-opintojen suunnittelussa. Useat vastaajat pohtivatkin jatko-opintojen mahdollisuutta joko toisen asteen koulutuksen tai ammattikorkeakoulun osalta, osasyynä vastauksien perusteella nousee haastellinen tilanne työmarkkinoilla.

”Toivoisin ohjausta mikäli työllistymiseni valmistumisen jälkeen näyttää huonolta...”

”Tavoitteenani on työllistyä yrittäjänä, ja tähän liittyvää rahoitusasioiden opastusta olen jo saanutkin...”

Opintojen päättyessä tietoa toivottiin myös yrittäjyydestä. Oman yrityksen perustamisen mahdollisuus kenties heikkojen työllistymismahdollisuuksien perusteella näyttäisi olevan usealla aikuisopiskelijalla yksi mahdollinen vaihtoehto hyödyntää uutta koulutuksella hankittua osaamista.

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Tutkimustuloksista löytyy vastauksia kehittämistyölle asetettuun tavoitteeseen saada selville aikuisopiskelijoiden kokemuksia opiskelijahyvinvointipalvelujen tavoitettavuudesta, riittävydestä ja tarpeellisuudesta. Tässä osiossa kehittämistyön raporttia on tavoitetteena tuoda esille tiivistetysti ja perustellen tärkeimpiä ja selkein johtopäätöksiä joita tutkimuksen perusteella löydettiin kehittämistyön tueksi. Kehittämistoiminta opiskelijahyvinvointipalvelujen osalla jatkuu edelleen Kainuun ammattiopistossa. Opinnäytetyönä toteutetun tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on ollut toimia alkusysäyksenä ja pohjana aikuisille suunnattavien opiskelua tukevien palvelujen sekä käytänteiden kehittämiseksi. Tavoitteena on ollut tuoda ”näkömätöntä näkyväksi”.

Tutkimuksen perusteella opiskeluprosessin aikana aikuisopiskelijoiden osalla tulee kiinnittää erityisesti huomiota ohjaamiseen, neuvomiseen ja tiedottamiseen. Ohjauksen ja tiedottamisen merkitys korostui tutkimuksessa useiden eri muuttujien taholla. Tutkimuksen perusteella organisaatiomme opiskelijahyvinvointipalveluista tietottaminen puutteellisella tasolla. Esimerkiksi omaehtoiseen koulutukseen hakeutuneet opiskelijat kokivat, että tietoa ei ole kaikissa tapauksissa ollut riittävästi saatavilla, tai tiedon hakeminen ja löytäminen on ollut haasteellista.

Oletukseen siitä, että aikuinen kykenee itse hakemaan tietoa opintoihin liittyvissä asioissa tulisi suhtautua varauksella. Erityisesti opintojen aloitusvaiheessa, jolloin opiskelijat tarvitsevat tietoa mm. opiskelujen suunnittelusta ja opiskeluun perehdyttämisestä. Tutkimustulosten perusteella on havaittavissa piirteitä siitä että ohjauksen löytäminen ja saaminen on usein riippuvainen opiskelijan omasta tietämyksestä tarjolla olevasta ohjauksesta / ohjauksen väylistä sekä opiskelijan omasta aktiivisuudesta. Samainen ilmiö nousee selkeästi esille myös Opetushallituksen julkaisemassa arvioinnissa jossa arvioinnin kohteena on ollut aikuisopiskelijoiden tukeminen opintopolun aikana (Pajanen, Puhakka & Vanhalakka-Ruoho 2004, 115, 207-208). Tutkimustulosten perusteella aikuisopiskelijoiden kokemus tuen tarpeesta opintojen aloitusvaiheessa on merkittävä. Tulosten perusteella nähtäville tulee tiedon hakemisen haasteet. Partanen (2011, 17) on tuonut väitöskirjassaan esille tiedon hakemisen haastetta. Aikuiset tarvitsevänsä tukea myös unohduksissa olevien tietojen ja taitojen ajantasaisiksi saamisessa. Tutkimustulosten perusteella tuen tarve jatkuu osalla aikuisopiskelijoita läpi opiskeluprosessin, eli ohjausta, neuvontaa ja tukea tulee olla opiskelijoiden tarpeet huomioiden myös hakeutumisvaiheen päätyttyä aina sinne opintojen päät-

tämisessä olevaan nivelvaiheeseen. Oppilaitoksen yhteiskuntavastuu korostuu vielä opintojaan päättävien opiskelijoiden ohjaamisessa.

Tutkimustulosten perusteella Kainuun ammattiopistossa merkittävässä roolissa ohjauksen toteuttajina ovat aikuiskoulutuksen opettajat. Kyselyyn vastaajien kokemusten mukaan opettajalta saatu ohjaus oli tarpeellista, sitä oli saatavilla tarvittaessa. Se, miksi opettajat toimivat merkittävinä ohjaajina on luultavimmin opettajien tavoitettavuus, opettajien yhteystiedot ovat näkyvillä jo koulutuksia markkinoitaessa, kynnys olla yhteydessä on tavoitteellisesti madaltunut. Opiskelijat tarvitsevat tukea ja rohkaisuja usein jo ensimmäisestä kontaktista lähtien. (Hulkari & Pakaste 2007, 22).

Tutkimuksen perusteella opiskelijoiden oppimista hankaloittavat ongelmat lisäävät aikuisopiskelijoiden ohjauksellisia tarpeita, tarpeet voivat olla pulmallisia ja kirjavia. Ajatus ja käsitys siitä että työvoimapolitiisessa koulutuksessa opintoja suorittavat aikuiset tarvitsevat muita aikuisopiskelijoita enemmän erityistukea ja ohjausta on toteutetun tutkimuksen perusteella virheellinen. Ohjausta tarvitsevat yleistäen opiskelijat rahoitusmuodosta riippumatta, yksilölliset ja sosiaaliset tarpeet huomioiden. Toteutettu tutkimus saa vahvistusta Hulkarin ja Pakasteen (2007, 8) kokoamasta aineistosta jossa tarkastelun kohteena ovat myös aikuisopiskelijat ja heidän ohjaustarpeensa. Ohjaustarpeeseen vaikuttavat tutkimuksen perusteella mm. opiskelijoiden henkilökohtainen elämäntilanne, ikä, opintoala sekä taustakoulutus. Henkilöt joiden koulutustaso oli suhteellisen matala kokivat ohjauksen merkityksellisemmäksi verrattuna korkeammalla koulutustasolla opiskelemaan hakeutuneisiin opiskelijoihin. Merkittävänä tekijänä ohjaustarpeen lisääntymisessä tulosten perusteella oli myös pitkä ajallinen väli edelliseen opiskeluun.

Kehittämistyön tavoitteena oli pohtia tutkimustulosten pohjalta ohjauksen toteuttamista sosiaaliohjauksellisesta viitekehyksestä. Tutkimustulosten perusteella on tulkittavissa, että kyseisen toimintamallin syvällisempi käyttöön ottaminen laajassa mittakaavassa koko organisaation henkilöstön käyttämäksi lähestymistavaksi ei ole tarpeellinen. Sosiaaliohjauksellinen työote on kuitenkin tarpeellinen esimerkiksi opiskelijahyvinvointipalvelujen parissa toimivilla ammattilaisilla. Juvonen (2008, 8) määrittelee sosiaaliohjauksen olevan asiakkaan rinnalla kulkemista, kokonaiselämäntilanteet huomioivaa luottamuksellista toimintaa. Sosiaaliohjauksellinen työ ei sinällään ole määritellysti toimistoissa toteutettavaa ohjaustyötä, vaan sitä on tarkoitus toteuttaa asiakkaiden arkisissa tilanteissa. Tutkimustulosten perusteella oletettavaa on, että sosiaaliohjauksellinen toimintamalli voisi olla ratkaisuna opiskelijoiden ohjaamisessa esimerkiksi tilanteessa, jossa opiskelumo-

tivaatio on heikentynyt, opiskelijan kokemus epäonnistumisten tunteesta, uupumisesta tai huolista jotka liittyvät tulevaisuuden suunnitteluun. Aikuisopiskelijat saavat kokemuksiensa perusteella ohjausta ja tukea syvällisempien ongelmien ratkaisemiseksi oppilaitoksen ulkopuolelta. Korostuneena tukijana aikuisopiskelijoiden elämässä olivat heidän perheensä, puoliset, ystävät ja vanhemmat. Ohjaaminen ja avun hakemiseen kannustaminen / rohkaiseminen puolestaan tulisi nähdä yhtenä velvollisuutenamme aikuisopiskelijoita ohjatessamme. Kynnys hakea apua / ohjausta on usein korkea. Varsinkin miehet ilmaisivat kyselyyn vastatessaan sen, etteivät he juuri tuo esille huoliaan.

Tutkimustulosten perusteella näyttäisi siltä että nykyään Kainuun ammattiopistossa toimivat opiskelijahyvinvointipalvelut kykenevät oikean kohdentamisen ja resursoinnin kautta tarjoamaan riittäviä aikuisopiskelijoita palvelevia palveluja. Palvelutarpeen määrän arviointi on tulosten perusteella mahdollista ennustaa suuntaa antavasti. Palvelut, joita aikuisopiskelijat opintojensa eri vaiheessa tarvitsevat, ovat oppilaitoksessa periaatteessa olemassa. Se, miten palveluista tiedottaminen tulee lisäämään käyttöastetta jää arvoitukseksi, todennäköisesti määrä ei lisäännä huomattavasti. Nykyisellään opiskelijahyvinvointipalveluihin oltiin tyytyväisiä, vaikka niistä ei juuri ollut tietoa. Kokonaistilanne on hyvä kiteyttää yhdessä avovastauksessa olleeseen kehittämistyön raportin nimessäkin olleeseen toteamaan *"apua saa, kun sitä tarvitsee ja tohtii kysyä."*

Tutkittu tulos kehittämistyössä antaa vahvistusta paikallisesti tarkasteltuna vireillä olevaan oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevan lainsäädännön uudistamiseen. Lainsäädännöllisesti yhteiskunnassamme ollaan muuttamassa mahdollisesti nykyistä hajallaan olevaa lainsäädäntöä yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Ammatillisen koulutuksen osalta merkittävänä uudistuksena ehdotuksen mukaan tulee olemaan mm. kuraattori- ja psykologipalvelujen tarjoaminen opiskelijoille vastaavuudeltaan perusopetukseen rinnastettavina palveluina. Uudessa laissa tullaan mahdollisesti säätämään opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelman laatimisesta, suunnitelma tulee alustavan tiedon mukaan laatia yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Kyseisessä suunnitelmassa tulisi olla näkyvillä opiskeluhuollon tavoitteet sekä paikallisen toteuttamistavan keskeisimmät periaatteet, opiskeluhuollon kokonaistarvearvio, käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut ja erilaiset toiminnot / toimet joilla opiskeluympäristön ja opiskeluyhteisön hyvinvointia edistetään, lisäksi näkyvillä tulee olla ennaltaehkäisevä työskentely opiskelijoiden tukemisen muodossa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö hakupäivä 4.5.2013). Kainuun ammattiopisto on uudistamistyössä edellä kävijän roolissa, nyt myös aikuisopiskelijoille suunnattavien palvelujen osalta. Opiskelijahuollolliset hyvinvointipalvelut ovat jo olemassa, ainoastaan kohdentaminen ja resursointi sekä

tulevan lainsäädännön mukaisen suunnitelman laatiminen näyttäytyvät tulevaisuuden mahdollisina tehtävinä. Ennaltaehkäisevän työn merkityksen korostuminen lainsäädön tasolla on hyvä asia. Aikuisopiskelijoiden osalla merkittävin ennaltaehkäisevä työ muodostuu tiedottamisesta, neuvonnasta, ohjauksesta sekä tukemisesta, eli toiminnan tulee olla asiakasta aidosti huomioivaa; asiakaslähtöistä toimintaa myös oppilaitoksissa.

Kehittämisehdotuksia

Hakeutumisvaiheen osalta kehittämisehdotuksena johtopäätösten perusteella on **tiedottamisen, ohjaamisen ja neuvonnan kehittäminen**. Koulutukseen hakeutuville aikuisille tulisi tarjota aiempaa selkeämmin ja helposti löydettävästi tietoa koulutuksista sekä erilaisista rahoitusvaihtoehdoista. Myös tieto henkilöistä joilta hakeutuja saa tarvittaessa lisää tietoa edellä mainituista asioista, tulisi olla helposti löydettävissä sekä tavoitettavissa niin sähköpostitse, puhelimitse kuin kasvotustenkin. Tiedotusta, ohjausta ja neuvontaa tulisi olla saatavilla eri kanavien kautta, hakijan tilanteen ja tarpeen mukaisesti. Tutkimus osoittaa sähköisten tiedonvälitys- / ohjauskanavien ohella tarpeellisuuden myös henkilökohtaisen kasvotusten tapahtuvan ohjauksen tarpeesta.

Johtopäätösten perusteella on todettavissa **opettajien** merkittävän **roolin** korostuminen aikuisopiskelijan arjessa. Jotta opettajan roolin mahdollistaminen vahvistuisi tulevaisuudessa edelleen, tulisi koulutukseen hakeutujalla tulella tieto siitä kuka häntä ohjaa / neuvoo. Opettajien tieto / taito ohjaamiseen sekä tietojen ajantasaisuus tulisi varmentaa esimerkiksi oppilaitoksen taholta järjestettävissä henkilöstölle suunnattavissa koulutustilaisuuksia. Tilaisuuksien tavoitteena tulee olla tasavertaisen ohjauksen / neuvonnan saatavuuden turvaaminen, riippumatta esimerkiksi opiskelijoiden rahoitusmuodosta. Opettajille tulisi suunnata tiedotusta myös siitä miten merkittävänä aikuisopiskelijat kokevat tiedottamisen, neuvonnan ja ohjaamisen, yhteinen ymmärrys asian osalla lisää kyseisen toiminnan laatua kokonaisvaltaisesti, tulokset hyvästä toiminnasta tulevat vaikuttamaan opintojen keskeyttämisprosenttiin vähentävästi. Opettajan roolia ohjaajana tulisi pohtia työyhteisössä myös resurssoinnin näkökulmasta. Opettajalla tulee olla riittävästi aikaa ja osaamista ohjauksen toteuttajana, korostuneena tämä tulisi huomioida ryhmän vastuopettajien resurssointia suunniteltaessa. Panostaminen ohjaukseen tulee näkymään konkreettisesti mm. opintojen keskeyttämisprosentteissa.

Konkreettisena ideana ohjauksen parantamiseen opintojen aikana varsinkin opintojen aloitusvaiheessa olisivat **ryhmäkohtaiset ohjaustilanteet**, joita toteuttavat joko ryhmävastaavina toimivat

opettajat tai esimerkiksi alakohtaisesti nimetyt opinto-ohjaajat. Sisällöllisesti ryhmäohjaksien tulisi sisältää tietoa opintojen suorittamisesta, mutta myös tieto opiskelijoita tarvittaessa tukevista opiskelijahyvinvointipalveluista. Kyseisiä ryhmäohjaustilaisuuksia olisi järkevää toteuttaa opintojen edetessä ainakin tutkinnon osittain, eli perustutkinnoissa aloitusohjaus mukaan lukien noin neljä-viisi kertaa.

Ryhmäohjausten lisäksi opiskelijoille tulee turvata **mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen** aina tarvittaessa viivytystä. Henkilökohtaista ohjausta voi tarvittaessa tarjota opettaja, ryhmän vastuuopettaja tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi opinto-ohjaaja. Henkilökohtaisessa ohjauksessa pohdittavana tulee olla tilanteen mukaisesti mahdollisen palvelutarpeen kartoittaminen ja palvelujen pariin ohjaaminen. Haasteena oppilaitosorganisaatiossamme toimivien asiantuntijoiden tehtävänä on löytää asiakkaidemme osaamisen lisäämistarpeelle riittävät opiskelun mahdollistavat puitteet olemassa olevista vaihtoehdoista. Henkilökohtainen ohjaaminen ja sen kautta löydettävät opiskelijahyvinvointipalveluista löytyvät tukitoimet auttavat aikuisopiskelijaa esimerkiksi henkilökohtaisen elämäntilanteen vuoksi viivästyneissä opinnoissa.

Tavoitteena tulevaisuudessa tulisi olla **opettajan työnkuvan selkiyttäminen**, opettaja on asiantuntija opettajan työssä, mutta erityisissä tilanteissa tieto siitä että esimerkiksi aikuisopiskelijoiden tukemiseen on käytettävissä esimerkiksi kuraattori- ja psykologipalveluja tuo välineitä toimia haasteellisissa tilanteissa; kaikkea siis aikuiskoulutuksen opettajankaan tarvitse pystyä tekemään yksin ja itsenäisesti.

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDESTA JA EETTISYYDESTÄ

Luotettavuus ja totuudenmukaisuus tulisi löytyä aina taustalla olevina tarkoituksina toteutettavalle tutkimukselle. Tutkimusta tulee tämän vuoksi arvioida myös luotettavuuden näkökulmasta. Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden käsitteenä toimii reabiliteetti, pätevyyden käsitteenä puolestaan validiteetti. (Hirsjärvi ym. 2004, 133-135).

Tutkimuksen luotettavuutta eli reabiliteettia arvioitaessa tulee tarkastella tutkimustulosten toistettavuutta, tutkimustulokset eivät siis voi olla sattumanvaraisia. Virheiden välttäminen tulee olla myös yksi lähtökohta tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa: kyselylomakkeen laatimisessa, lomakkeen toimivuudessa, aineiston keruussa, kerätyn aineistön syöttämisen vaiheessa sekä analysoinnissa. Virheiden minimoinnilla vahvistetaan tutkimuksen reabiliteettia eli luotettavuutta. (Heikkilä 2008, 28-31).

Kyselylomakkeen laadinta pyrittiin toteuttamaan huolellisesti, tavoitteena oli saada lomake, jonka avulla saatiin vastauksia asetettuihin tutkimusongelmiin. Lomakkeen työstämisessä hyödynnettiin mm. aikuiskoulutusta, ohjausta ja näyttötutkintojärjestelmää käsittelevää kirjallisuutta sekä moniammatillisen työryhmän osaamista. Lomaketta / sähköistä kyselyä testattiin yksilö ja ryhmätasolla ennen varsinaista kyselyä. Koska lomake / sähköinen kysely todettiin testausten perusteella toimivaksi, voitiin kysely toteuttaa alustavan suunnitelman mukaisesti. Aineistoa kerätessä, jokaiselle kyselyyn vastaajalle mahdollistettiin tilaisuus vastata kyselyyn oppilaitoksen laitteilla, tarvittaessa vastaajia autettiin esimerkiksi kyselyn löytämisessä sekä linkkien toimivuuden varmistamisessa.

Aineisto pyrittiin syöttämään huolellisesti tilastointiohjelmaan. Ennen analysointivaihetta aineisto tarkastettiin ja järjesteltiin huolellisesti mahdollisten virheiden minimoimiseksi. Aineistoa työstettiin myös uudelleen koodaamalla sekä uusia muuttujia laskemalla. Analysointi toteutettiin monipuolisia analyysejä hyödyntäen, asiantuntijaopettajan ohjauksessa. Tutkimus on mahdollista toteuttaa myös uudelleen, suhteellisen pienellä muutoksella kysely on toteutettavissa myös muissa oppilaitoksissa, tämän mahdollistajana on raportin sisältämä dokumentointi toteutetusta tutkimuksesta.

Tutkimuksen pätevyyttä eli validiteettia arvioitaessa tulee pohtia onko tutkimuksella saatu mitattua asioita / ilmiöitä joita tutkimukselle asetetut ongelmat ovat edellyttäneet. Validiteettia tulee pohtia ennen tutkimuksen toteuttamista jolloin tutkimuksen pätevyyteen voidaan vielä vaikuttaa. Validiteetin toteutuessa tarkasteltavana tulee käytettävät käsitteet ja muuttujat olla selkeästi määriteltävinä. Tutkimuksen huolellinen suunnittelu ja mahdollisimman kattava otos tuottavat tutkimuksen joka täyttää pätevyyden mittarin. (Heikkilä 2008, 29-31).

Validiteetin pohtiminen näkyi selkeimmin tutkimuksessa kyselylomakkeen laadintavaiheessa. Tuolloin kysymysten laatiminen tapahtui kirjallisuuteen peilaten, pohtien kysymystä ”vastaako kysymys siihen tarpeeseen jota kysymyksellä haluamme saada ilmiöstä näkyville”. Tutkimuksen alkuvaiheessa tutkimusongelmat olivat vielä hieman kehittymättömiä, validiteetin voisi sanoa olevan hieman heikentynyt koska tutkimuksen edetessä myös ajatus pohjimmaisesta tutkimusongelmasta on jalostunut. Vastauksia tutkittavaan ilmöön on saatu, jalostetummin mitä alkuasetelmassa ehkä ajateltiin.

Tutkimusten osalta tulee aina pohtia myös eettistä näkökulmaa ja etiikan toteutumista. Tutkimus on toteutettu hyvän etiikan mukaisesti. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat säilyttäneet ”yksityisyytensä” kenenkään henkilöllisyys ei ole tullut esille tutkimuksen missään vaiheessa, tunnistettavuus myös laadullisten vastausten osalta on säilytetty. Aineistoa on kohdeltu erittäin huolellisesti, luottamuksellisesti sekä kunnioittaen. Aineistoa ei ole saatettu ulkopuolisten käyttöön. Tutkimusaineistossa oli runsaasti laadullista materiaalia jonka käyttäminen raporttiosuudessa toteutettiin eettisesti, suorat lainaukset ovat selkeästi nähtävillä ja erotettavissa muusta tekstistä. (Hirsjärvi ym. 2004, 26–27).

Vaikka tutkimuksella pyritään aina saamaan tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman kattavaa aineistoa, täyttä kuvaa tutkittavasta ilmiöstä on kuitenkin mahdoton saavuttaa. Tutkittavissa kohteissa on erilaisia rakenteita ja prosesseja joita tutkimusmenetelmillä kyetään mittaamaan vain osittain. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on erittäin tärkeää se, että tutkija tuntee kohteena olevan ilmiön hyvin, ilman tätä tutkimus voi joutua harhaan (Alkula, Pönttinen & Ylöstalo 2002, 20-21). Tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä läpi prosessin on ollut se, että tutkimuksen kohteena ollut ilmiö on ollut minulle tutkijana suhteellisen tuttu. Tietämykseni ammatillisesta koulutuksesta sekä siihen kuuluvista opiskelijahyvinvointipalveluista varsinkin aikuisopiskelijoiden oppimisprosessin eri vaiheissa on vahvaa. Heikentävänä tekijänä on ollut toki alakohaisuus, tietämykseni on vahvaa hyvinvointialan opiskelijoiden parissa toimimisesta, mutta ko-

konaisuudessaan tästä tietämyksestä on ollut valtavasti hyötyä aihetta tutkittaessa, tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa. Ilmiön tunteminen / ilmiön sisällä toimiminen on toisaalta ollut haasteellistakin, tutkijan roolin ottaminen olisi voinut olla helpompaa, mikäli olisin tutkinut toimintaa / ilmiötä ulkopuolisena toimijana. Tietämykseni ilmiöstä on tuonut tutkimukselle lisäarvoa siinä että prosessin alkuvaiheesta saakka ollut jokseenkin tietoinen siitä mitä lisäarvoa tutkimuksellani olen toimintaamme hakemassa. Ongelmakohdat esimerkiksi palveluista tiedottamisessa ovat olleet jo havaittavissa ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista, tulosten perusteella tämä on saatu näkyväksi perustaksi organisaatiomme kehitystyölle.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkimusmenetelmänä käytettiin kahta toisiaan täydentävää menetelmää: kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää sekä kvalitatiivista laadullista tutkimusmenetelmää. Näiden kahden tutkimusmenetelmän yhdistäminen toteutetussa tutkimuksessa mahdollisti sen, että tutkimuksella saatiin tietoa tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman laajasti. Laadulliset kysymykset tutkimuksessa toivat tullessaan arvokasta tietoa yksittäisten vastaajien henkilökohtaisista kokemuksista joita ainostaan kvantitatiivisella tutkimuksella olisi ollut mahdoton saada näkyville tässä muodossa.

7 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTIA JA POHDINTAA

Kehittämistyön ja siihen liittyneen tutkimuksellisen osuuden perusteella löytyi hyviä jo toiminnassa olevia käytänteitä, joita lisää jalostaen ja toimintaan tietoisesti ”rantauttaen” aikuisopiskelijoiden neuvontaa / ohjausta ja tukemista voidaan Kainuun ammattiopistossa edelleen parantaa ja kehittää. Kehittämistyön tuloksien perusteella näkyville saatiin ideoita toimivampaan aikuisopiskelijoita aiempaa paremmin tukevaan järjestelmään. Kehittyminen pyrittiin saamaan aikaan tutkimuksellisuutta hyödyntäen. Kyseessä oli tutkimuksellinen kehittämistoiminta, jossa kehittämistoiminta ja tutkimus kulkivat rinta rinnan. (Toikko & Rantanen 2009, 9, 22, 114).

Kehittämistyön prosessi käynnistyi virallisesti vuoden 2011 syksyllä, vaikka opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittäminen aikuisopiskelijoiden tarpeita paremmin palvelevaksi kokonaisuudeksi oli ollut organisaatiossamme tiedostettuna tulevaisuuden haasteena jo pidemmän aikaa. Työssäni Kainuun ammattiopiston opettajana ja sitä ennen ohjaavan koulutussunnittelijan tehtävissä tiedottamisen, neuvonnan, ohjauksen ja tukemisen tarve aikuisopiskelijoiden arkisissa tilanteissa on ollut selkeästi havaittavissa oleva tärkeä osa toimintaamme.

Kehittämistyö oli tarpeellinen, organisaatiomme strategian mukainen sekä ajankohtainen. Organisaatiossamme yhden toimintaperiaatteen mukaisesti asiakas nähdään toimintamme keskiössä; toimimme asiakaskeskeisesti. Olemme tulevaisuudessa missiomme mukaisesti ammattiopisto, joka tarjoaa *”asiakaslähtöisesti osaamisen kehittämistä sekä elämän eväitä”*. Opiskelijoiden opintoja tukevien palvelujen kehittäminen on tästäkin näkökulmasta tarkastellen merkittävää kehittämistoimintaa oppilaitoksessamme.

Aikuiskoulutuksen opettajan työ on kokemuksen perusteella hyvin kokonaisvaltaista, opettaminen on vain yksi näkyvillä oleva osa työtä jota asiakkaiden parhaaksi oppimisen mahdollistajina toteutetaan. Tiedottaminen, neuvonta, ohjaaminen, kannustaminen ja tukeminen kuuluvat olennaisena osana opettajien työhön. Aikuisopiskelijoiden elämäntilanne vaikuttaa suuresti opinnoissa eteneeseen ja menestymiseen. Opettaja on usein se lähinnä oleva henkilö, joka on auttamassa niin opintojen suunnittelun, motivoinnin kuin mahdollisesti opiskeluun suoranaisesti liittymättömienkin asioiden selvittelyssä, myös tukemassa erilaisissa elämään liittyvissä tilanteissa, myös niissä haasteellisissa.

Millaista tietoa opiskelijoiden tarvitsemasta tuesta, ohjauksesta tai neuvonnasta kehittämistyöhön liittynyt tutkimus toikaan tullessaan? Tarvitsevatko aikuisopiskelijat ylipäätään oppilaitoksen tarjoamia palveluja vai oliko ennen tutkimuksen toteuttamista ollut ”mututuntuma” suppean näkökulman tuottama vääristymä? Siinäpä kysymyksiä johon on hyvä palata näin raportin päättämisvaiheessa. Kyllä. Aikuisopiskelijat tarvitsevat tiedottamista, neuvontaa, ohjaamista sekä tukea. Suurena asiana nousee jo lähes ikuisuuskysymykseksi muodostunut tiedottaminen; tiedotetaanko tarpeeksi, oikeilla ymmärrettävillä termeillä, kohdentuuko tiedottaminen oikein, vai tiedotetaanko jo liikaa. Oletettavaa on, että osa opiskelijoista on tarvittaessa tiedon äärellä, mutta tieto ei jostain syystä ole kaikkia tavoittanut riittävällä tasolla. On toki eittämättä selvää että olemassa olevista palveluista tiedottaminen on ollut se ”heikoin lenkki” organisaatiossamme saadun tutkimustukoksen mukaisesti, opiskelijahyvinvointipalveluista ei ole tiedotettu riittävästi. Miksi ei? Yhtenä syynä on todennäköisesti se, ettei aikuiskoulutuksen parissa työskentelevä henkilöstö ole mieltänyt olemassa olevia palveluja aikuisopiskelijoille selkeästi kuuluvana. Toinen syy tiedotuksen vähyiden kokemaan voi olla se ettei tiedottamista koeta edes tiedottamiseksi, palvelutarpeen koittaessa tiedotettu asia ei aina muistu mieleen. Vielä yhtenä perusteena tietämättömyydelle palvelujen olemassa olosta voi olla se, etteivät opiskelijat miellä kyseisiä palveluja opiskelijahyvinvointipalveluiksi.

Kehittämistyö antoi hyvää pohjaa siihen että opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittämistä voidaan jatkaa asiakkaiden tarpeita yhteiskunnallisen tilanteen kehittymistä hieman ennakkoon huomioiden. Kehittämistyö mahdollisti opiskelijoiden kokemuksen esille tuomisen, heidän osallisuuden mahdollistajana palvelujen kehittämiseksi tutkimus oli oivallinen väline.

Jatkotutkimus aiheeksi nostaisin uuden kyselyn toteuttamisen esimerkiksi kolmen vuoden päähen, jolloin kehittämistyö on toivottavasti tuonut jo näkyviäkin tuloksia. Toinen tärkeä tutkimuksen aihe on henkilöstölle suunnattava kysely. Tämä oli alkuperäisenä ajatuksena sisällyttää myös omaan tutkimukseeni, mutta näkökulman pois rajaaminen oli hyvä ratkaisu. Resurssillisesti liian laajan tutkimuksen toteuttaminen olisi muodostunut mahdottomaksi tehtäväksi. Myös liian monen näkökulman tuominen yhteen tutkimukseen olisi ollut vähäisellä tutkijakokemuksellani liian haasteellinen tehtävä. Olen tyytyväinen ratkaisuun jossa tutkimuksen kohdejoukoksi tällä erää määrittyivät aikuisopiskelijat. Opiskelijoiden esille tuomien kokemusten tiimoilta jatkotutkimuksen merkitys kehittämistyön tuloksien mittaajaana ja arvioijana tulee helpottamaan jatkokehittämistarpeita ja laadun varmistamista.

Kehittämistyö oli onnistunut kokonaisuus lukuun ottamatta alkuperäisesti suunnitellun aikataulun pitämättömyyttä. Kehittämiskohde löytyi erittäin helposti. Kehittämistyön ja siihen liittyneen tutkimuksen toteuttaminen eteni lähes aikataulussa. Tutkimustulosten analysointi vaihe ole ajateltua hitaampi prosessin vaihe. Erinäisten aikataulullisten päälekkäisyyksien vuoksi raportin saattaminen lopulliseen muotoonsa viivästyi noin puolella vuodella. Kaikesta huolimatta, lopputulos on pitkällisen työstämisen tuloksena tarpeita vastaavalla tasolla.

LÄHTEET

Alkula, Seppo & Pönttinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka (2002) Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki : Edita.

Heikkinen Reijo. 2006. Koulutuksella konkariksi. Kajaanin ammatillisen aikuiskoulutuksen vaiheita. Kajaanin ammattikurssikeskuksesta Edukaihin. Kajaani: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Tampere: Tammi.

Hulkari, K. & Pakaste, M. 2007. Aikuisopiskelijaa ei jätetä. Aikuisopiskelun ohjaus ja tukitoimet. Opetusministeriön julkaisuja 40/2007. Hakupäivä 8.5.2013.

http://www.aedu.sakky.fi/noste/materiaali/aikuisopiskelija_2008.pdf

Härmä, L. Luento. Opiskelijan hyvinvointi Kainuun ammattiopistossa. 23.1.2013.

Honkakoski, Arja 2005. Sosiaaliohjauksen käsite – jäännös vai mahdollisuus sosionomin (AMK) koulutuksen jäsentäjänä. Puheenvuoro. Janus – sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti 2/2005. Turku.

Juvonen, Tuula 2008. Sosiaaliohjauksen mahdollisuudet aikuissosiaalityössä 2007-2009. Väliraportti ajalta 1.8.2007-31.7.2008. Vantaa.

KAO, Kainuun ammattiopisto -liikelaitos. 2009. Ammatillisen koulutuksen laatupalkintokilpailu 2009 – Hakemus ja toimintakuvaus. Opetushallitus Tuloksellisuusrahoitus. Intranet. Hakupäivä 14.3.2013. <https://portal.kao.fi/Sivut/Default.aspx>

KAO. Kainuun ammattiopisto. Toimintakertomus 2012. Hakupäivä 14.5.2013.

http://web1.panic.fi/KAO_Toimintakertomus_2012/#/1/

KAO, Kainuun ammattiopisto -liikelaitos. 2011-2012. Toimintakäsikirja. Intranet. Hakettu ajalla 2012-2013. <https://portal.kao.fi/Sivut/Default.aspx>

KAO, Kainuun ammattiopisto. Toimintaperiaatteet. Hakupäivä 4.5.2013.

<http://www.kao.fi/fi/info/kainuun-ammattiopisto/toimintaperiaatteet.html>

KAO, Kainuun ammattiopisto. Tiimimuistio.

KAO, Kainuun ammattiopisto. Työryhmän raportti 15.11.2012.

Kansaneläkelaitos. Hakupäivä 23.4.2013. <http://www.kela.fi/opiskelijat>.

Kotamäki S., Niemi M., Sirkiä H., Virnes E., Räisänen A. & Hietala R. 2010. Hyvää vointia. Opiskelijahuollon toteutuminen, sen käytännöt ja kehittäminen toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630. Hakupäivä 5.5.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21.8.1998/631. Hakupäivä 5.5.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980631#a9.12.2005-1013>

Menetelmäopetuksen tietovaranto, Kvalimotv ja Kvantimotv;

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. Faktorianalyysi. Hakupäivä 1.5.2013.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/faktori/faktori.html#perusidea>

OKM 2011, Elinikäisen ohjauksen kehittämisen strategiset tavoitteet.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/tr15.pdf?lang=fi> Hakupäivä 2.5.2013

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Hakapaino Oy.

Opetushallitus. Henkilökohtaistamismääräys 2006. Hakupäivä 9.5.2013.

http://www.oph.fi/download/47428_nayttotutkinnot_Henkilokohtaistaminen.pdf

Opetushallitus. Näyttötutkinnot. Hakupäivä 4.5.2013. <http://www.oph.fi/nayttotutkinnot>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Hakupäivä 4.5.2013.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/oppilas_ja_opiskelijahuolto/liitteet/HE_oppilas- ja_opiskelijahuoltolaiksi_30_11_2012.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus. Hakupäivä 3.5.2013.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/aikuiskoulutusjaerjestelmae/tyoevoimapolitiittinen_koulutus/?lang=fi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hakupäivä 6.5.2013.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/?lang=fi

Opinraitti. Hakupäivä 23.4.2013. <http://www.opinraitti.fi/index.php?topic=59>

Oppisopimus. Yleistä tietoa oppisopimuksesta. Hakupäivä 11.5.2013.

<http://www.oppisopimus.net/html/yleista.html>.

Pajarinen, M., Puhakka, H. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2004. Aikuisopiskelijan ohjausopintopolun tukena sekä oppilaitoksen toimintakulttuurin osana. Arviointi 3/2004. Helsinki: Opetushallitus. Hakupäivä 8.5.2013.

http://www.oph.fi/download/49115_aikuisopiskelijan_ohjaus_opintopolun_tukena.pdf

Partanen, A. 2011. "KYLLÄ MINÄ TÄSTÄ SELVIÄN" Aikuisopiskelijat koulutustarinansa kertojina ja koulutuksellisen minäpystyvyytensä rakentajina. Hakupäivä 2.5.2013.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/27071/978-951-39-4273-1.pdf>.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 2011. Hakupäivä 9.5.2013.

<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>.

Sosiaaliportti. Hakupäivä 6.5.2013. http://www.sosiaaliportti.fi/File/30b318de-acc6-4c77-9b67-0b2521471923/Sosiaaliopetus_sosiaaliopettajien_kannanotto_09112011.pdf

Tietoa aikuiskoulutuksesta. www.aikuiskoulutus.fi. Hakupäivä 4.5.2013.

Toikko Timo & Rantanen Teemu. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. Työllisyyskatsaus, maaliskuu 2013. Hakupäivä 9.5.2013.
<http://www.tem.fi/files/36504/MAALIS13.pdf>.

Te-palvelut. Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna. Hakupäivä 2.5.2013
http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/05_omaehtoinen_opiskelu/index.jsp.

KYSELY KAINUUN AMMATTIOPISTON AIKUISOPISKELIJOIDEN OPISKELIJAHYVINVOINTIPALVELUJEN KEHITTÄMISTARPEISTA

(KYSELY TOTEUTETTIIN SÄHKÖISESTI, TÄMÄ ON LUONNOS)

Hyvä aikuisopiskelija!

Nyt sinulla on mahdollisuus saada äänesi kuuluviin aikuisopiskelijoille suunnattavien opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittämiseksi vastaamalla tähän kyselyyn.

Kyselyllä kartoitetaan Kainuun ammattiopiston aikuisopiskelijoiden kokemuksia opiskelijahyvinvointipalveluista. Vastaajina ovat kaikki aikuisopiskelijat jotka suorittavat näyttötutkintoa (perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa).

Tutkimuksen kannalta jokaisella vastauksella on merkitystä. Kysely toteutetaan ajalla 27.2 – 14.3.2012.

Kaikki kyselyn tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Kysely on osa Kainuun ammattiopiston kehittämistyötä, jossa selvitetään aikuisopiskelijoiden opiskelijahyvinvointipalvelujen kehittämistarpeita. Tutkimuksen tulokset julkaistaan syksyllä 2012.

Petra Tolonen
rehtori
Kainuun ammattiopisto –liikelaitos

Lisätietoja tutkimuksesta antaa:
Kristina Sirviö
Kainuun ammattiopisto –liikelaitos
Ketunpolku 1,
87100 Kajaani
email: kristina.sirvio@kao.fi
tel. 044 – 797 0837

Valitse tilannettasi tai mielipidettäsi vastaava vaihtoehto tai kirjoita vastaus sille varattuun tilaan. Useissa kysymyksissä vastaukselle on annettu numeeriset vaihtoehdot, jolloin voit antaa vastauksesi viisiportaisella asteikolla 1–5. Mikäli et osaa arvioida tilannettasi tai näkemystäsi tällä asteikolla, voit valita vaihtoehdon x = ”en osaa sanoa”.

I TAUSTATIEDOT

1. Mikä on sukupuolesi?

- 1 Mies
- 2 Nainen

2. Minä vuonna olet syntynyt? _____

3. Mikä on äidinkielesi? _____

4. Mikä on siviilisäätysi? (Valitse vain yksi vaihtoehto.)

- 1 naimaton
- 2 seurustelen
- 3 avioliitossa / avoliitossa
- 4 muu, mikä? _____

5. Missä kunnassa asut?

- 1 Hyrynsalmi
- 2 Kajaani
- 3 Kuusamo
- 4 Kuhmo
- 5 Paltamo
- 6 Puolanka
- 7 Ristijärvi
- 8 Sotkamo
- 9 Suomussalmi
- 10 Vaala
- 11 Muualla, missä? _____

6. Asutko (valitse vain yksi vaihtoehto)

- 1 yksin
- 2 avio-/ avopuolison kanssa
- 3 avio-/ avopuolison ja lapsen / lasten kanssa
- 4 lapsen / lasten kanssa
- 5 ystävän tai kaverin kanssa
- 6 vanhempien kanssa
- 7 jonkun muun kanssa, kenen? _____

7. Kuinka monta henkilöä taloudessasi asuu? _____

Jos taloudessasi asuu lapsia, montako heistä on

- 1 alle 7-vuotiaita _____
- 2 7-15 vuotiaita _____
- 4 16 -18 vuotiaita _____
- 5 yli 18 vuotiaita _____

8. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa tilannettasi ennen opintojesi aloittamista? (Valitse yksi vaihtoehto)

- 1 Olin työssä toisen palveluksessa
- 2 Olin työssä yrittäjänä
- 3 Olin opiskelijana muussa koulutuksessa
- 4 Olin työtön
- 5 Muu tilanne, mikä? _____

II OPIKESKELUUN LIITTYVÄT TAUSTATIEDOT

9. Mitä koulutuksia / tutkintoja olet suorittanut? (Valitse itseäsi koskevat kohdat, mikäli olet keskeyttänyt/suorittanut koulutuksen / tutkinnon merkitse myös keskeyttämis-/suorittamisvuosi)

	olen keskeyttänyt opinnot	opinnot ovat kesken	olen suorittanut opinnot	suoritusvuosi
peruskoulu / kansakoulu	1	2	3	_____
ylioppilastutkinto	1	2	3	_____
ammattillinen perustutkinto	1	2	3	_____
ammattitutkinto	1	2	3	_____
erikoisammattitutkinto	1	2	3	_____
opistoasteen tutkinto	1	2	3	_____
ammattikorkeakoulu tutkinto	1	2	3	_____
ylempi amk tutkinto	1	2	3	_____
yliopisto / alempi korkeakoulututkinto	1	2	3	_____
yliopisto / ylempi korkeakoulu tutkinto	1	2	3	_____
muu, mikä? _____	1	2	3	_____

10. Missä Kainuun ammattiopiston toimipisteessä opiskelet? (Valitse vain yksi vaihtoehto.)

- 1 Kajaani
- 2 Kuhmo
- 4 Kuusamo
- 5 Suomussalmi
- 6 Sotkamo / Vuokatti
- 7 Vantaa
- 8 Muualla, missä? _____

9. En opiskele fyysisesti missään toimipisteessä, suoritan opintojani verkko-opintoina

11. Millä alalla opiskelet?

- 1 Hyvinvointiala
- 2 Kulttuuriala
- 3 Liiketalouden ala
- 4 Luonnonvara-ala
- 5 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- 6 Tekniikan ja liikenteen ala
- 7 En osaa sanoa

12. Minkä tasoista tutkintoa suoritat? (Valitse vain yksi vaihtoehto.)

- 1 Perustutkintoa
- 2 Ammattitutkintoa
- 3 Erikoisammattitutkintoa
- 4 Muu, mikä? _____
- 5 En osaa sanoa

13. Suoritatko opintojasi? (Valitse vain yksi vaihtoehto.)

- 1 Omaehtoisena koulutuksena
- 2 Oppisopimuskoulutuksena
- 3 Työvoimapolitiittisena koulutuksena
- 4 Muu, mikä? _____
- 5 En osaa sanoa

14. Missä vaiheessa opintosi ovat? (Valitse vain yksi vaihtoehto.)

- 1 Olen opintojen alkuvaiheessa
- 2 Olen suorittanut jo noin puolet tutkinnosta
- 3 Olen opintojeni loppuvaiheessa
- 4 En osaa sanoa

15. Mikä seuraavista kuvastaa parhaiten tilannettasi tällä hetkellä?

- 1 Olen päätoiminen opiskelija
- 2 Olen päätoiminen opiskelija mutta teen joskus palkkatyötä esim. sijaisuuksia
- 3 Opiskelen työn ohella
- 4 Muu, mikä? _____

III OHJAUS JA NEUVONTA HAKEUTUMISVAIHEESSA

16. Kuinka paljon seuraavat asiat ovat vaikuttaneet koulutukseen hakeutumiseesi?

	vaikuttanut erittäin vähän				vaikuttanut erittäin paljon	en osaa sanoa
minulla ei ole mitään tutkintoa	1	2	3	4	5	x
minulla ei ole tämän alan tutkintoa	1	2	3	4	5	x
haluan vaihtaa ammattia	1	2	3	4	5	x
terveydelliset syyt	1	2	3	4	5	x
tarvitsen lisäosaamista	1	2	3	4	5	x
haluan päivittää osaamistani	1	2	3	4	5	x
haluan edetä työurallani	1	2	3	4	5	x
tutkinto mahdollistaa palkankorotuksen	1	2	3	4	5	x
en ole onnistunut löytämään töitä	1	2	3	4	5	x
uhka työttömyydestä	1	2	3	4	5	x
pitkään jatkunut työttömyys	1	2	3	4	5	x
taloudelliset syyt	1	2	3	4	5	x
minua kannustettiin opiskelemaan	1	2	3	4	5	x
nykyinen elämäntilanteeni mahdollistaa opiskelun	1	2	3	4	5	x
muu, mikä? _____	1	2	3	4	5	x

17. Saitko mielestäsi riittävästi tietoa seuraavista asioista ennen koulutuksen aloittamista?

	en saanut riittävästi tietoa				sain riittävästi tietoa	en osaa sanoa
Alasta, jolle hakeuduit opiskelemaan	1	2	3	4	5	x
Tutkinnosta, joka soveltuu tarpeisiisi	1	2	3	4	5	x
Koulutukseen hakemisesta	1	2	3	4	5	x
Koulutuksen pääsyvaatimuksista	1	2	3	4	5	x
Koulutuksen sisällöstä	1	2	3	4	5	x
Opiskelutavoista	1	2	3	4	5	x
Koulutuksen rahoitusvaihtoehtoista, kuten oppisopimus-, omaehtoinen - ja työvoimapolittinen koulutus	1	2	3	4	5	x
Toimeentulosta / opintososiaalisista eduista opiskelun aikana (esim. opintotuki, aikuis-koulutusraha)	1	2	3	4	5	x
Opiskelijan hyvinvointipalveluista eli opiskelijahuollon palveluista (esim. opinto-ohjaus, opiskelijaterveydenhoito, kuraattorin palvelut)	1	2	3	4	5	x
Tietoa siitä, mitkä tahot ovat tukenasi opiskellessasi	1	2	3	4	5	x

18. Saitko koulutukseen hakeutuessasi ohjausta / neuvontaa seuraavilta tahoilta (vasen puoli)? Arvioi millaisena koit ohjauksen / neuvonnan merkityksen (oikea puoli).

			Ohjauksen / neuvonnan merkitys					
Kyllä	En		pieni			suuri		en osaa sanoa
1	2	Kainuun ammattiopisto, opinto-ohjaaja	1	2	3	4	5	x
1	2	Oppisopimuspalvelut, koulutussuunnittelija	1	2	3	4	5	x
1	2	Kainuun ammattiopiston opintotoimisto, koulutussihteeri	1	2	3	4	5	x
1	2	Kainuun ammattiopisto, opettaja	1	2	3	4	5	x
1	2	Kainuun ammattiopiston järjestämä infotilaisuus	1	2	3	4	5	x
1	2	TE-toimiston edustaja	1	2	3	4	5	x
1	2	Sosiaalitoimen edustaja	1	2	3	4	5	x
1	2	Kelan edustaja	1	2	3	4	5	x
1	2	Vakuutusyhtiön edustaja	1	2	3	4	5	x
1	2	Internet	1	2	3	4	5	x
1	2	Ystävä / ystävät	1	2	3	4	5	x
1	2	Toiset opiskelijat	1	2	3	4	5	x
1	2	Muu, mikä? _____	1	2	3	4	5	x

19. Toteutuiko ohjaus /neuvonta/tiedonsaaminen seuraavien kanavien kautta (Vasen puoli)? Arvioi kuinka paljon sait ohjausta/neuvontaa/tietoa kyseisen kanavan välityksellä (Oikea puoli)?

			Sain ohjausta/neuvontaa/tietoa					
Kyllä	Ei		vähän			paljon		en osaa sanoa
1	2	Henkilökohtainen tapaaminen	1	2	3	4	5	x
1	2	Puhelimitse	1	2	3	4	5	x
1	2	Oppilaitoksen Internet-sivusto (www.kao.fi)	1	2	3	4	5	x
1	2	Kainuun ammattiopiston Facebook -sivuston kautta	1	2	3	4	5	x
1	2	Sähköpostitse	1	2	3	4	5	x
1	2	Hakukoneen kautta, esim. Google	1	2	3	4	5	x
1	2	Sanoma- / aikakauslehddestä	1	2	3	4	5	x
1	2	Aikuiskoulutuksen esitteestä	1	2	3	4	5	x
1	2	Tuttava- / ystäväverkoston kautta	1	2	3	4	5	x
1	2	Muu, mikä? _____	1	2	3	4	5	x

20. Jos et saanut lainkaan ohjausta / neuvontaa, arvioi mistä se mielestäsi johtui? _____

21. Kuinka helppoa ohjauksen / neuvonnan löytäminen mielestäsi oli?

vaikeaa				helppoa	en osaa sanoa
1	2	3	4	5	x

22. Arvioi miten tärkeänä koit ohjauksen / neuvonnan opiskelemaan hakeutuessasi

	ei tärkeä			tärkeä	en osaa sanoa
1	2	3	4	5	x

23. Mitä / miten palveluja tulisi mielestäsi kehittää opiskelemaan hakeutujille? Voit myös haluessasi tuoda esille minkälaisia esteitä kohtasit koulutukseen hakeutuessasi.

III OHJAUS, NEUVONTA JA OPISKELUA TUKEVAT PALVELUT OPINTOJEN AIKANA

24. Kuinka hyvin tunnet ja kuinka paljon olet käyttänyt seuraavia Kainuun ammattiopiston opiskelijahyvinvointipalveluja (opiskelijahuollon palveluja)?

	en tunne palvelua	olisin tarvinnut palvelua, mutta en ole tiennyt siitä	tunnen palvelun, mutta en ole tarvinnut sitä	tunnen palvelun ja olisin tarvinnut, mutta en ole saanut sitä	tunnen palvelun ja olen käyttänyt sitä
Asuntolatoiminta	1	2	3	4	5
Kuraattoripalvelut	1	2	3	4	5
Opinto-ohjaajan palvelut	1	2	3	4	5
Opintotoimiston palvelut	1	2	3	4	5
Opiskelija terveydenhoidon palvelut	1	2	3	4	5
Vapaa-ajan ohjauspalvelut	1	2	3	4	5

25. Tiedätkö mistä / keneltä voit saada tietoa opiskelijahyvinvointipalveluista (opiskelijahuollon palveluista)?

- 1 En
2 Kyllä. Mistä / keneltä?

26. Miten arvioisit seuraavien väittämien toteutumista opintojesi aikana?

	eri mieltä				samaa mieltä	en osaa sanoa
Pääsin opinnoissani helposti alkuun koska minulla oli vastuuopettaja tukenani.	1	2	3	4	5	x
Minua on perehdytetty hyvin opiskelutaitoihin (esim. koulutukseen on sisällynyt oppimaan oppimista).	1	2	3	4	5	x
Minulla on selkeä kuva siitä miten suoritan opintoni.	1	2	3	4	5	x
Minut huomioidaan yksilönä, mikä näkyy opintojen henkilökohtaistamisena.	1	2	3	4	5	x
Löydän oppilaitoksesta helposti henkilön, joka kuuntelee ja auttaa minua.	1	2	3	4	5	x
Kokonaiselämäntilanteeni huomioidaan hyvin yksilöllisissä joustoissa (esim. perhe, perhesuhteet, lapset, toimeentulo, koulumatkojen kulkeminen).	1	2	3	4	5	x
Aikuisopiskelijalle suunnatuista palveluista tiedotetaan opiskelijalle hyvin.	1	2	3	4	5	x
Oppilaitoksen ilmapiiri on opiskelijoita kannustava.						
Koen oloni turvalliseksi, koska saan tukea ryhmältäni.	1	2	3	4	5	x
Pystyn kertomaan opiskeluun liittyvistä ongelmista tai vaikeuksista opiskelijatovereilleni.	1	2	3	4	5	x
Pystyn kertomaan henkilökohtaisista ongelmistani tai vaikeuksistani opiskelijatoverilleni.	1	2	3	4	5	x
Pystyn kertomaan henkilökohtaisista ongelmistani tai vaikeuksista vastuuopettajalle.	1	2	3	4	5	x
Pystyn kertomaan henkilökohtaisista ongelmistani tai vaikeuksista jollekin muulle oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvalle.	1	2	3	4	5	x

27. Alla on lueteltu erilaisia oppimista haittaavia tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa huolta ja vaikuttaa opinnoissa selviytymiseen. Arvioi omalla kohdallasi hakisitko apua opiskelijahyvinvointipalveluista (opiskelijahuolto) oppilaitoksesta vai muulta taholta esimerkiksi sosiaalitoimesta, terveyskeskuksesta, seurakunnalta tai TE-toimistosta. Sinulla on mahdollisuus valita myös molemmat vaihtoehdot.

Hakisin apua opiskelijahyvinvointipalvelujen parista (27 a)

Hakisin apua muulta taholta (27 b)

en kos- kaan			aina jos mah- dol- lista			en osaa sano a		en kos- kaan			aina jos mah- dol- lista			en osaa san oa
1	2	3	4	5	x		Huoli omasta tulevaisuudesta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli opinnoista selviytymisestä	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Opiskelumotivaation väheneminen	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Epäonnistumisen tunne opinnoissa	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli perheen suhtautumisesta opiskeluun	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamisesta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli lapsista / hoitopaikasta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Parisuhdeongelmat	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Lähisuhdeväkivalta tai sen pelko	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli omasta jaksamisesta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli toimeentulosta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli velkaantumisesta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Hakemusten / lomakkeiden täyttäminen	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Yksinäisyyden kokeminen	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Sosiaalisten tilanteiden pelko	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli terveydentilasta	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Masennus tai ahdistuneisuus	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Univaikeudet	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Alkoholiongelma	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huumeongelma	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Peliriippuvuus	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Nettiriippuvuus	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Huoli omasta tulevaisuudesta opintojen päätyessä	1	2	3	4	5	x	
1	2	3	4	5	x		Jatko-opintojen suunnittelu	1	2	3	4	5	x	

27c. Saatko tukea opiskeluusi / elämäntilanteeseesi liittyen muulta taholta?

1 En

2 Kyllä. Mitä / millaista tukea? _____

28. Täsmennä vielä mihin opiskelijahyvinvointipalveluihin olet tyytyväinen?

29. Entä mihin opiskelijahyvinvointipalveluihin olet tyytymätön?

IV OHJAUS JA NEUVONTA OPINTOJEN PÄÄTTYESSÄ

30. Millaista uravalintaan ja työllistymiseen liittyvää ohjausta ja neuvontaa tarvitset opintojen loppuvaiheessa?

Halutessasi voit vielä kirjoittaa palautetta kyselyn tekijälle tai lähettää terveisiä oppilaitoksen toimijoille.

Kiitos arvokkaista vastauksistasi